

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai 2024-08- Nr.

Suinteresuotoms institucijoms

DĖL FINANSINĖS APSKAITOS ĮSTATYMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO EX POST VERTINIMO ATASKAITOS PROJEKTO

Lietuvos Respublikos finansų ministerija, vadovaudamasi Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 „Dėl Galiojančio teisinio reguliavimo *ex post* vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo“ 49 punktu, teikia išvadoms gauti Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo ataskaitos projektą (toliau – vertinimo ataskaitos projektas).

Vertinimo ataskaitos projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemėje.

Finansų ministerija kviečia suinteresuotus asmenis savo pastabas ir pasiūlymus dėl vertinimo ataskaitos projekto pateikti per 20 darbo dienų nuo jos paskelbimo dienos.

PRIDEDAMA. Vertinimo ataskaitos projektas su priedais, 58 lapai.

Renata Totorienė tel. (8 5) 219 9321, el. p. renata.totoriene@finmin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS
FINANSINĖS APSKAITOS
ĮSTATYMO TEISINIO
REGULIAVIMO POVEIKIO
EX POST VERTINIMAS

Lietuvos Respublikos finansų ministerija

2024

TURINYS

SANTRAUKA	2
SUTRUMPINIMAI	3
ĮVADAS	5
1. VERTINAMAS TEISINIS REGULIAVIMAS	7
1.1. Vertinamų FAĮ nuostatų atsiradimą lėmusios sąlygos	7
1.2. Galimų teisinio reguliavimo sąnaudų ir galimos naudos įvertinimas	8
1.3. Atsakingos institucijos paskyrimas	9
1.4. Vertinamų FAĮ nuostatų įgyvendinamieji teisės aktai ir viešosios konsultacijos.....	9
1.5. Vertinamojo laikotarpio trukmė, jos įtaka vertinimo rezultatui	11
2. VERTINAMO TEISINIO REGULIAVIMO TAIKYMAS	13
2.1. Ar sudarytos reikiamos sąlygos taikyti nustatytą teisinį reguliavimą?	13
2.2. Ar subjektai žinojo apie reguliavimą ir jį taikė?	13
2.3. Ar nustatytas teisinis reguliavimas buvo taikomas visa apimtimi?.....	21
3. VERTINAMO TEISINIO REGULIAVIMO VEIKIMAS	23
3.1. Ar nustatytas teisinis reguliavimas turėjo poveikį vertinamo teisinio reguliavimo sričiai ir kokio pobūdžio tas poveikis buvo?.....	23
3.2. Kokių sąnaudų dėl nustatyto teisinio reguliavimo patyrė paveiktos asmenų grupės ir valstybės ir savivaldybės institucijos?.....	25
4. AR TAIKANT TEISINĮ REGULIAVIMĄ PAVYKO PASIEKTI TIKSLUS IR IŠSPRĘSTI PROBLEMAS	27
4.1. Ar pasiekti teisės akto priėmimo metu kelti tikslai	27
4.2. Ar taikant nustatytą teisinį reglamentavimą buvo išspręstos problemos, nurodytos priimant vertinamą teisinį reguliavimą	27
4.3. Ar kelti tikslai vis dar aktualūs ir nustatytas teisinis reguliavimas vis dar tinkamas siekiant nustatytų tikslų apskaitą organizuoti ir tvarkyti taip, kad būtų parengta tinkama ir pakankama apskaitos informacija, reikalinga finansinėms ataskaitoms parengti?	28
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	29
PRIEDAI	31

SANTRAUKA

Šio vertinimo **tikslas** – pagal Vyriausybės patvirtintą Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodiką ir atsižvelgiant į Įsakymu dėl *ex post* vertinimo, patvirtinto Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo plano nuostatas atlikti FAĮ nustatytų reikalavimų dėl vidaus kontrolės priemonių nusistatymo ir laikymosi bei finansinės apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės vertinimą.

Šio vertinimo **uždaviniai**:

- 1) įvertinti galiojančio teisinio reguliavimo taikymo apimtį, taikymo praktiką ir tai lėmusius veiksniai;
- 2) nustatyti galiojančio teisinio reguliavimo veikimą: teigiamus ir neigiamus aspektus vertinamo teisinio reguliavimo sričiai, tam tikriems asmenims ar jų grupėms, identifikuoti teisinio reguliavimo poveikio pasekmes nulėmusius veiksniai ir jų priežastis.

Atlikus vertinimą, buvo padarytos **išvados**. Jose konstatuota, kad:

- 1) teisinis reguliavimas buvo taikomas, bet ne visų subjektų;
- 2) teisinis reguliavimas daugeliu atvejų veikė;
- 3) nustatyti FAĮ tikslai daugiausia buvo pasiekti (subjektai turi daugiau laisvės nusistatyti jiems aktualias vidaus kontrolės priemones bei jų laikymosi tvarkas), tačiau yra aktualus vertinamo reguliavimo įgyvendinimo klausimas;
- 4) nepaisant trumpo vertinimo laikotarpio, ilgalaikis teisinio reguliavimo poveikis gali būti reikšmingesnis, jei bus tęsiamos ir tobulinamos pradėtos iniciatyvos.

Atlikus vertinimą taip pat suformuluotos **rekomendacijos** dėl intensyvesnės informacijos apie vertinamo teisinio reguliavimo naudas (gilinti subjektų, apskaitos paslaugų teikėjų supratimą apie vidaus kontrolės, darbo organizavimo ir kontrolės teikiamą naudą) sklaidos, dėl papildomos pagalbos siekiant teisinį reguliavimą įgyvendinti. Taip pat suformuluotos rekomendacijos dėl išsamesnės FAĮ nuostatų analizės atlikimo po ilgesnio laikotarpio, siekiant nustatyti ilgalaikį poveikį.

SUTRUMPINIMAI

Trumpinys	Reikšmė
Akademinės bendruomenės atstovai	apklausoje dalyvavę universitetų (Mykolo Romerio universitetas, Vilniaus universitetas) atstovai.
Apklausa	subjektų apklausa ir apskaitos paslaugų teikėjų apklausa (kartu).
Apskaita	finansinė apskaita.
Apskaitos asociacijos	finansinės apskaitos paslaugas teikiančius subjektus vienijančios asociacijos: Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija, Lietuvos auditorių rūmai, Lietuvos apskaitos įmonių asociacija.
Apskaitos paslaugų teikėjai	finansinės apskaitos paslaugas teikiantys subjektai.
Apskaitos paslaugų teikėjų apklausa	finansinės apskaitos paslaugas teikiančių subjektų apklausa dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės. Apklausa dalyviai – apskaitos paslaugas teikiantys subjektai. Buvo apklausti 252 apskaitos paslaugų teikėjai. Apklausa vykdyta 2024 m. gegužės mėnuo. Apklausa organizuota viešųjų pirkimų būdu. Apklausa atliko UAB Rinkos tyrimų centras. Detali šios apklausos informacija pateikiama 2 priede.
BAĮ	Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas Nr. IX-574 (galiojėjęs iki 2022 m. balandžio 30 d.).
FAĮ	Finansinės apskaitos įstatymas Nr. IX-574 (galiojantis nuo 2022 m. gegužės 1 d.).
Finansinės ataskaitos	juridinio asmens rengiamos, teikiamos Juridinių asmenų registro tvarkytojui ir skelbiamos įstatymų nustatyta tvarka finansinės ataskaitos (konsoliduotosios finansinės ataskaitos).
FM	Lietuvos Respublikos finansų ministerija.
Įsakymas dėl <i>ex post</i> vertinimo	2024 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-157 „Dėl Finansų ministro 2023 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 1K-368 „Dėl Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo“ pakeitimo.“
Įstatymas	2021 m. lapkričio 23 d. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-680.
Klausimynas dėl apskaitos paslaugų teikimo	klausimynas dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės, kuriuo apklaustos apskaitos asociacijos.
Klausimynas universitetams	klausimynas dėl vidaus kontrolės ir dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo, kuriuo apklaustos akademinės bendruomenės.
Klausimynas dėl vidaus kontrolės	klausimynas, kuriuo apklaustos verslo subjektus asociacijos ir PNS vienijančios organizacijos dėl vidaus kontrolės priemonių. Į klausimyną PNS vienijančios organizacijos (NVO taryba, NVO koalicija, NVO teisės institutas) atsakymų nepateikė.
Konsultacijos	Tarnybos organizuotos viešos konsultacijos subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams dėl parengtų Rekomendacijų.
LAJA	Lietuvos apskaitos įmonių asociacija.
LAR	Lietuvos auditorių rūmai.
LBAA	Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija.

Metodika	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 patvirtinta Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo metodika.
Nutarimas	2022 m. vasario 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 160 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2002 m. kovo 12 d. nutarimo Nr. 348 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą ir Lietuvos Respublikos įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymą“ pakeitimo“.
PNS	pelno nesiekiantys subjektai (viešosios įstaigos, asociacijos, labdaros ir paramos fondai).
Rekomendacijos	abi kartu Tarnybos parengtos rekomendacijos „Vidaus kontrolės organizavimas“ ir rekomendacijos „Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“.
Rekomendacijos dėl apskaitos paslaugų teikimo	Tarnybos parengtos rekomendacijos „Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“.
Rekomendacijos dėl vidaus kontrolės	Tarnybos parengtos rekomendacijos „Vidaus kontrolės organizavimas“.
Subjektai	pelno siekiantys juridiniai asmenys ir pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus.
Subjektų apklausa	subjektų apklausa dėl vidaus kontrolės. Apklauskos dalyviai – verslo subjektai ir PNS. Buvo apklausta 313 subjektų. Apklauskos vykdymo laikas – 2024 m. gegužės mėnuo. Apklausa organizuota viešųjų pirkimų būdu. Apklauską atliko UAB Spinter tyrimai. Detali šios apklauskos informacija pateikiama 1 priede.
Tarnyba	Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.
Verslo asociacijos	Įvairios verslo bendruomenę jungiančios organizacijos: Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Kauno pramonės, prekybos ir amatų rūmai, Lietuvos jūrų krovos kompanijų asociacija, Kirpėjų ir grožio specialistų asociacija.
Vertinimas	Finansinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 6 dalies 3 punkte ¹ , 12 straipsnio 6 dalies 4 punkte ² , 13 straipsnio 1 dalies 4 punkte ³ ir 14 straipsnio 3 dalyje ⁴ nustatyto teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimas.
Vertinamasis laikotarpis	Nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2024 m. balandžio 30 d.
Vyriausybė	Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
VMI	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

¹ Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl vidaus kontrolės organizavimo rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus.

² Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams.

³ Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą – nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą.

⁴ Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

IVADAS

Vertinimo pagrindimas. Įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi nustatyta, kad FM po 2 metų nuo Įstatymo įsigaliojimo dienos per 6 mėnesius atlieka FAĮ nuostatų vertinimą dėl:

- 1) vidaus kontrolės priemonių nusistatymo ir laikymosi (13 straipsnio 1 dalies 4 punktas⁵);
- 2) apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymo ir laikymosi (14 straipsnio 3 dalis⁶);
- 3) rekomendacijų dėl šių nuostatų parengimo, skelbimo ir teikimo (12 straipsnio 6 dalies 3 punktas⁷ ir 4 punktas⁸).

Įsakyme dėl *ex post* vertinimo nurodyta, kad **vertinimo dalykas** yra – nustatyti:

- 1) ar FAĮ nuostatos dėl vidaus kontrolės ir dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės įgyvendinamos praktiškai;
- 2) ar sudarytos sąlygos subjektams gauti rekomendacijas dėl vidaus kontrolės, o apskaitos paslaugų teikėjams – dėl apskaitos paslaugų teikimo;
- 3) ar teisinis reglamentavimas yra pakankamas siekiant užtikrinti, kad būtų:
 - apskaitos dokumentai surašyti laiku ir teisingai;
 - ūkinės operacijos užregistruotos laiku ir teisingai;
 - apsaugotos priegigos prie apskaitos informacinių sistemų ir apskaitos registru;
 - apskaitos registru duomenys pagrįsti faktiniais turto ir išipareigojimų likučiais;
 - apskaitos dokumentai ir apskaitos registrai saugomi, o juos sugadinus ar praradus būtų atkurti.

Vertinimo tikslas – pagal Vyriausybės patvirtintą Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodiką ir atsižvelgiant į Įsakymu dėl *ex post* vertinimo patvirtinto Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo plano nuostatas atlikti vertinimą.

Vertinimo metodika. Vertinimas atliktas vadovaujantis Metodika ir Įsakymu dėl *ex post* vertinimo, kuriuo buvo paskirtas atsakingas asmuo vertinimui atlikti bei patvirtintas vertinimo planas. Taikyti duomenų rinkimo būdai bei *ex post* vertinimo metodai (plačiau žr. 9 priedą):

- teisinio reguliavimo analizė;
- paveiktų asmenų grupių – subjektų ir apskaitos paslaugų teikėjų apklausos (žr. 1 ir 2 priedus);
- Tarnybos ir VMI apklausa raštu (žr. 6-8 priedus);
- apskaitos asociacijų, verslo asociacijų, akademinės bendruomenės atstovų pateiktos nuomonės užpildant FM parengtus klausimynus, skirtus kiekvienai atskirai tikslinei auditorijai (klausimai minėtoms grupėms buvo skirtingi (žr. 3-5 priedus));
- kokybinė ir kiekybinė surinktų duomenų analizė;
- duomenų apibendrinimas.

⁵ Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą – nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą.

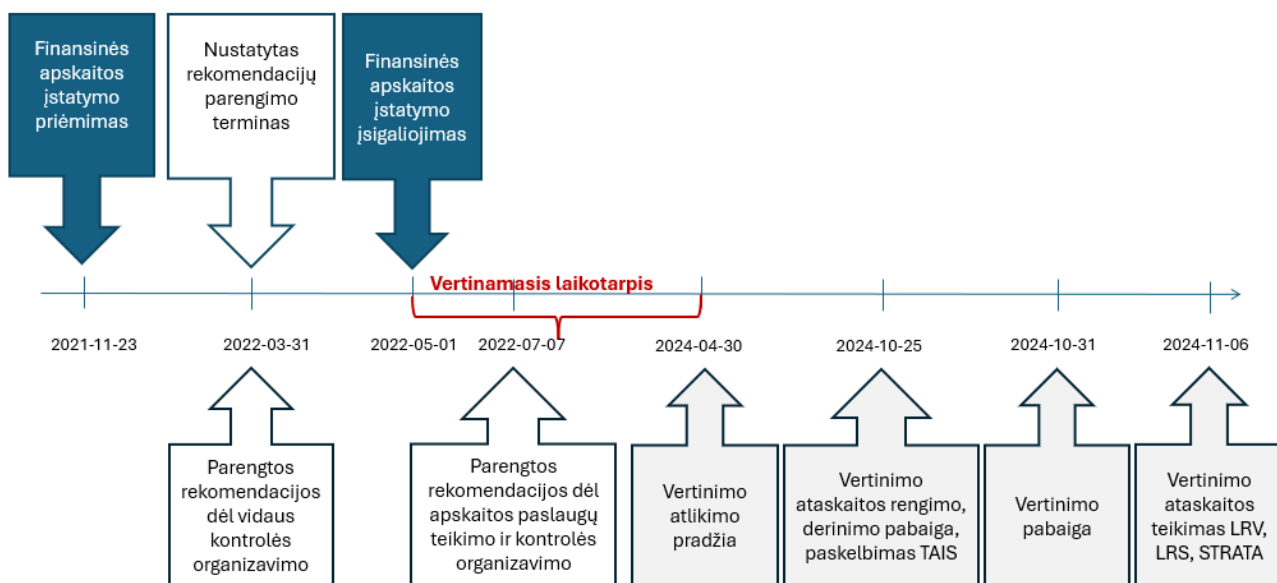
⁶ Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

⁷ Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl vidaus kontrolės organizavimo rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus.

⁸ Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams.

Vertinamo teisinio reglamentavimo įsigaliojimo, su vertinimu susijusių rekomendacijų parengimo ir vertinimo atlikimo etapai. Atliktas FAĮ, priimto 2021 m. lapkričio 23 d. ir įsigaliojusio 2022 m. gegužės 1 d., nuostatų vertinimas. Iki FAĮ įsigaliojimo buvo parengta viena iš dviejų su vertinimu susijusių rekomendacijų. Vertinamasis laikotarpis yra dveji metai nuo teisinio reguliavimo įsigaliojimo. Vertinimas atliktas per 6 mėnesių laikotarpį. Detaliau apie vertinamo teisinio reglamentavimo nustatymo, įsigaliojimo, su vertinimu susijusių rekomendacijų parengimo ir vertinimo atlikimo etapus pateikta 1 pav.:

1 pav. Laiko juosta, vaizduojanti vertinamo teisinio reglamentavimo nustatymo, įsigaliojimo, su vertinimu susijusių rekomendacijų parengimo ir vertinimo atlikimo etapus

Šaltinis – FM

Vertinimo apribojimai. Vienas iš reikšmingiausių vertinimo apribojimų buvo tai, kad dėl trumpo vertinimo laikotarpio teisinio reguliavimo poveikis nėra pasireiškęs visais svarbiais aspektais. Metodikos nuostatos rekomenduoja atlikti trejus, penkerius, dešimt ar daugiau metų galiojančio teisinio reguliavimo vertinimą, tačiau vertinamasis laikotarpis prasidėjo įsigaliojus Įstatymui 2022 m. gegužės 1 d. ir baigėsi 2024 m. balandžio 30 d. – t.y. po dviejų metų. Vertinamo reglamentavimo poveikis finansinėms ataskaitoms ir jų kokybei esant tokiam trumpam vertinimo laikotarpiui negalėjo būti pakankamai įvertintas, nes vertinamas reglamentavimas turėjo įtakos tik vienerių metų (2023 m. ataskaitinio laikotarpio) metinėms finansinėms ataskaitoms.

Vertinimo rezultatai pateikiami kaip vertinimo ataskaita. Dėstomoji ataskaitos dalis pateikia atsakymus į Metodikoje nurodytus klausimus apie vertinamą teisinį reguliavimą. Taip pat vertinimo ataskaitoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos. Vertinimo ataskaitos prieduose pateikiama informacija, susijusi su atliktais tyrimais – apklausų rezultatai, klausimynai ir apibendrinti atsakymai į juos, Tarnybos ir VMI pateikta informacija, susijusi su vertinimu, trumpa vertinimo metodų apžvalga.

1. VERTINAMAS TEISINIS REGULIAVIMAS

1.1. Vertinamų FAĮ nuostatų atsiradimą lėmusios sąlygos

Priežastys, kurios nulėmė Įstatymo nuostatų priėmimą buvo tai, kad iki FAĮ nuostatų įsigaliojimo (t. y. iki 2022-05-01) BAĮ:

1) **buvo** reglamentuoti atskiri privalomi su apskaita susiję subjekto vidaus kontrolės elementai (reikalavimai inventorizacijos atlikimui ir jos rezultatų įforminimui, kasos darbo organizavimui, apskaitos dokumentų ir registru saugojimui, atkūrimui ir kita), kurie neleido subjektams pagal jų veiklos pobūdį patiems pasirinkti šių elementų atlikimo tvarkos, periodiškumo;

2) **nebuvo** reglamentuotos:

- apskaitos tvarkymui skirtos vidaus kontrolės priemonės;
- pareiga apskaitos paslaugų tiekėjams nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką.

Rengiant Įstatymo projektą vyko diskusijos (2019–2020 m.) su suinteresuotomis šalimis, kurių metu identifikuota problema dėl neatitinkančio taikomos praktikos, subjektų veiklos aspektų, ir dėl pridėtinės vertės neteikiančio reglamentavimo (pvz., dėl griežtai reglamentuotos inventorizacijos atlikimo tvarkos). Kartu diskusijų metu buvo sutarta, kad vidaus kontrolės efektyvumas galėtų būti pasiektas subjektams patiems nusistačius jiems individualiai tinkančias inventorizacijos (kaip vieno iš svarbiausių vidaus kontrolės elementų) atlikimo tvarkas ir įgyvendinimo priemones. Įstatymo nuostata dėl vidaus kontrolės tvarkos nusistatymo buvo siekiama, kad konkrečių tvarkų, tokių kaip inventorizacija, kasos darbo organizavimas ar apskaitos dokumentų atkūrimas, nusistatymas pavedamas subjekto vadovo nuožiūrai, kuris patvirtina veiklos specifiką atitinkančias vidaus kontrolės priemones.

Įstatymo projekto rengimo metu taip pat buvo diskutuojama apie vis augančią tendenciją privatiems juridiniams asmenims įsigyti apskaitos tvarkymo paslaugas, o ne samdytis darbuotoją (–us) apskaitai tvarkyti, apie tai, kokiomis priemonėmis galima būtų užtikrinti subjektams teikiamų apskaitos paslaugų aukštesnę kokybę. Buvo sutarta, kad reikėtų reglamentuoti pareigą nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką.

Įstatymo projektas buvo derinamas su suinteresuotomis institucijomis ir skelbiamas Teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje⁹.

Įstatymo projektu buvo siekiama, kad nuo 2022-05-01 įsigaliojusiais naujaisiais FAĮ reikalavimais būtų:

1) užtikrinama subjektų **apskaitos tvarkymo kokybė** nustatant pareigą nusistatyti vidaus kontrolės priemones;

2) užtikrinama apskaitos **paslaugų teikėjų teikiamų paslaugų kokybė** nustatant, kad apskaitos paslaugas teikiantis subjektas nusistatytų apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką;

3) **suteikta daugiau laisvės** patiems subjektų vadovams pasirinkti efektyvias vidaus kontrolės priemones, jų taikymą subjekte.

⁹ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/0003c580c67211eab2168935922ac3ab?positionInSearchResults=12&searchModelUUID=f6f7dda4-47b3-41e4-b71e-5e54166875d2>

Nauja, nuo 2022-05-01 įsigaliojusia FAĮ redakcija **nustatyta**, kad:

1) subjekto vadovas organizuodamas apskaitą nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą¹⁰,

2) vidaus kontrolės priemonių visuma turi užtikrinti, kad apskaitos dokumentai surašyti laiku ir teisingai; ūkinės operacijos užregistruotos laiku ir teisingai; apsaugotos priegos prie apskaitos informacinių sistemų ir apskaitos registru; apskaitos registru duomenys pagrįsti faktiniais turto ir įsipareigojimų likučiais; apskaitos dokumentai ir apskaitos registrai saugomi, o juos sugadinus ar praradus būtų atkurti.

3) panaikinamas privalomos nustatyta tvarka inventorizacijos atlikimo, kasos darbo organizavimo reikalavimas;

4) apskaitos paslaugų teikėjai turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis¹¹;

5) Tarnyba įgaliota parengti:

- Rekomendacijas dėl vidaus kontrolės;
- Rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo¹²;

ir teikti konsultacijas dėl Rekomendacijų.

Vertinamas teisinis reguliavimas aktualus šioms subjektų grupėms:

1) pelno siekiantiems ir pelno nesiekiantiems subjektams – dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo ir taikymo;

2) apskaitos paslaugų teikėjams – dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nustatymo ir laikymosi;

3) Tarnybai – dėl Rekomendacijų parengimo ir paskelbimo, konsultacijų dėl Rekomendacijų teikimo.

1.2. Galimų teisinio reguliavimo sąnaudų ir galimos naudos įvertinimas

Rengiant projektą galimos sąnaudos, kurias subjektai galėtų patirti įsigaliojus teisiniam reguliavimui dėl pareigos subjektams nusistatyti vidaus kontrolės priemones ir apskaitos paslaugų teikėjams nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką skaičiuotos nebuvo. Subjektai ir iki Įstatymo įsigaliojimo turėjo pareigą pagal BAI nuostatas užtikrinti vidaus kontrolės elementų (inventorizacijos, kasos darbo organizavimo, dokumentų atkūrimo ir kitų) pagal reglamentuotas tvarkas įgyvendinimą, todėl suteikiant galimybę pasirinkti vidaus kontrolės priemones ir jų atlikimo tvarkas, buvo manoma, kad teisinis reguliavimas subjektams išliks, tačiau bus lankstesnis, labiau pritaikytas subjektų veiklos specifikai, buvo daromos prielaidos, kad tai palengvins subjekto apskaitos organizavimą, suteiks daugiau laisvės subjektams nusistatant efektyvias vidaus kontrolės priemones ir sumažins perteklinius reikalavimus, turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms.

¹⁰ FAĮ 13 straipsnis. Apskaitos organizavimas

1. Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą:

4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;

¹¹ FAĮ 14 straipsnis. Apskaitos tvarkymas

3. Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

¹² FAĮ 12 straipsnis. Metodinis vadovavimas apskaitai

6. Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl:

3) rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, dėl vidaus kontrolės organizavimo;

4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos.

Preliminari būsima naujo reglamentavimo nauda dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo matuota nebuvo. Reikalavimu subjektui nusistatyti vidaus kontrolės priemonės buvo siekiama geresnės apskaitos duomenų ir tuo pačiu – geresnės finansinių ataskaitų kokybės; duomenų ir finansinių ataskaitų kokybės kitimą vertinti nėra paprasta.

Nustatant teisinį reguliavimą nebuvo įvertinta, kiek Tarnyba galėtų patirti sąnaudų dėl jai nustatyto įgaliojimo parengti ir patvirtinti Rekomendacijas, paskelbti jas viešai ir teikti viešas konsultacijas dėl Rekomendacijų.

Įstatymo nuostatos dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymo ir laikymosi galima nauda rengiant Įstatymo projektą matuota nebuvo, tačiau buvo tikimasi, kad šie reikalavimai užtikrins teikiamų apskaitos paslaugų kokybę.

1.3. Atsakingos institucijos paskyrimas

Siekiant padėti įgyvendinti reikalavimus subjektams dėl vidaus kontrolės, o apskaitos paslaugų teikėjams – dėl paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės, FAĮ 12 straipsnio 6 dalies 3 ir 4 punktais¹³ nustatyta, kad Vyriausybės įgaliota institucija yra įpareigojama parengti Rekomendacijas ir teikti aiškinimus subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams.

Atsakinga institucija buvo paskirta laiku – 2022 m. vasario 23 d. priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 160 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 12 d. nutarimo Nr. 348 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą ir Lietuvos Respublikos įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymą“ pakeitimo“, kurio 1 dalimi¹⁴ Tarnybai suteikti įgaliojimai nuo 2022 m. gegužės 1 d. įgyvendinti ankstesnėje pastraipoje minėtas FAĮ nuostatas dėl Rekomendacijų.

1.4. Vertinamų FAĮ nuostatų įgyvendinamieji teisės aktai ir viešosios konsultacijos

Įstatymo nuostatomis Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija **buvo įpareigotos iki 2022 m. kovo 31 d.** priimti su šiuo vertinimu susijusius FAĮ įgyvendinimą užtikrinančius teisės aktus. Įgyvendinant šią nuostatą Tarnybos direktoriaus įsakymais turėjo būti patvirtintos Rekomendacijos.

Siekdama parengti kokybiškas Rekomendacijas Tarnyba inicijavo Rekomendacijų rengimo patariamąsios darbo grupės sudarymą. Patariamąsios darbo grupės paskirtis, funkcijos, darbo organizavimas, patariamąsios grupės narių teisės ir pareigos buvo patvirtintos 2021 m. lapkričio 25 d. Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. V1-75 „Dėl Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo projekto įgyvendinamųjų teisės aktų rengimo patariamąsios grupės sudėties ir darbo

¹³ FAĮ 12 straipsnis, Metodinis vadovavimas apskaitai. 6. Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl:

3) rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, dėl vidaus kontrolės organizavimo;

4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos;

¹⁴ 1. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos – rengti, suderinus su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, skelbti ir teikti konsultacijas dėl Finansinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 6 dalyje nurodytų dokumentų.

taisyklių tvirtinimo“. Darbo grupę sudarė valstybės institucijų¹⁵, visuomeninių organizacijų¹⁶, verslo subjektų¹⁷, akademinės bendruomenės¹⁸ atstovai, kurie rengiant Rekomendacijas atstovavo įvairių veiklos sričių požiūrius.

Rekomendacijomis yra siekiama padėti laikytis FAĮ reikalavimų subjektams dėl vidaus kontrolės, o apskaitos paslaugų teikėjams – dėl apskaitos paslaugų teikimo. Nors Rekomendacijų nuostatos nėra privalomos, tačiau tai yra metodinė pagalba, gerosios praktikos gairės subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams.

Dėl didelio užduoties masto (vienu metu Rekomendacijų rengimo patariamoji darbo grupė rengė 5 rekomendacijas, kurias parengti Tarnyba buvo įgaliota FAĮ nuostatomis), didelės Rekomendacijų apimties, išsamių diskusijų, užtrukusio derinimo, tikslinimo, bei dėl to, kad reikalavimas parengti penkias Rekomendacijas buvo naujas, Rekomendacijų patvirtinimas užtruko, ir ne visas Rekomendacijas buvo spėta parengti laiku. Rekomendacijos „Vidaus kontrolės organizavimas“ parengtos laiku – 2022 m. kovo 31 d., o rekomendacijos „Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“ buvo parengtos 2022 m. liepos pradžioje. Šis vėlavimas lėmė tai, jog apskaitos paslaugų teikėjai negalėjo tinkamai pasiruošti FAĮ nuostatų taikymui nuo 2022 m. gegužės 1 d., nes metodinė pagalba dėl šių nuostatų taikymo nebuvo suteikta nustatytu laiku.

Tarnyba, parengusi Rekomendacijas, jas paskelbė savo interneto svetainėje¹⁹. Informacija apie su vertinimu susijusių parengtų Rekomendacijų paskelbimą pateikiama žemiau (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Informacija apie Rekomendacijų paskelbimą

Rekomendacijų pavadinimas	Rekomendacijų paskelbimo (atnaujinimo) data
„Vidaus kontrolės organizavimas“	2022.03.31 (atnaujinta 2022.09.30 ²⁰)
„Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“	2022.07.07

Šaltinis – FM pagal Tarnybos duomenis

Tarnyba taip pat organizavo viešąsias konsultacijas subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams, kurių metu pristatė Rekomendacijas. Konsultacijų metu buvo galima užduoti iškilusius klausimus Tarnybos atstovams. Informacija apie planuojamas organizuoti konsultacijas, kurių metu pristatytos Rekomendacijos, buvo iš anksto skelbiama Tarnybos interneto svetainėje. Viešosios konsultacijos organizuotos 2022 m. rudenį, praėjus laikotarpiui, kai subjektai ir apskaitos paslaugų teikėjai susipažino su paskelbtomis Rekomendacijomis. Viešosios nemokamos konsultacijos vyko nuotoliniu būdu, neribojant norinčiųjų dalyvauti skaičiaus. Rekomendacijų skaidrės po pristatymo taip pat buvo paskelbtos ir yra iki šiol prieinamos Tarnybos interneto svetainėje²¹.

¹⁵ Tarnyba, FM.

¹⁶ LBAA, LAR, LAJA.

¹⁷ UAB „KPMG Baltics“, UAB „Ernst&Young Baltic“

¹⁸ VU, MRU.

¹⁹ Rekomendacijos - Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (Irv.lt)

²⁰ Šios rekomendacijos papildytos ūkinių operacijų registravimo ir vertinimo tvarkos nuostatomis.

²¹ Prieiga per internetą – <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/apskaita-1/nemokamu-konsultaciju-medziaga/>

Informacija apie viešųjų konsultacijų dėl Rekomendacijų teikimą pateikta žemiau (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Informacija apie viešąsias konsultacijas

Rekomendacijų pavadinimas	Viešųjų konsultacijų dėl Rekomendacijų data
„Vidaus kontrolės organizavimas“	2022.10.13; 2023.11.14 (papildomas pristatymas LBAA ²²)
„Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“	2022.10.14

Šaltinis – FM pagal Tarnybos duomenis

Pažymėtina, kad Tarnyba ne tik parengė Rekomendacijas, jas pristatė viešųjų konsultacijų metu, bet ir nuolat teikia individualias konsultacijas subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams dėl jų raštu ir žodžiu.

1.5. Vertinamojo laikotarpio trukmė, jos įtaka vertinimo rezultatui

Įstatymo 2 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad vertinamasis laikotarpis yra 2 metai nuo Įstatymo įsigaliojimo. Pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 23 straipsnio 3 dalį, gali būti atliekamas tik tokio galiojančio teisinio reguliavimo, kuris be esminių pakeitimų galioja bent dvejus metus nuo įsigaliojimo, poveikio *ex post* vertinimas. Pagal Metodikos 14.3 punktą, teisinio reguliavimo vertinimo laikotarpis negali būti trumpesnis nei dveji metai nuo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, tačiau rekomenduojama atlikti kuo ilgiau (pvz., trejus, penkerius, dešimt ar daugiau metų) galiojančio teisinio reguliavimo *ex post* vertinimą. Be to, pagal Metodikos 46 punktą, atliekant *ex post* vertinimą taip pat rekomenduojama vadovautis Socialinių sąnaudų – naudos analizės metodinėmis gairėmis²³. Šiose gairėse (47 psl.) nurodoma, kad „rekomenduojama poveikio vertinimą atlikti tik praėjus tam tikram laikui nuo sprendimo įgyvendinimo. Poveikio vertinimo atlikti negalima, jei po norminio teisės akto įgyvendinimo praėjo nepakankamai laiko tam, kad pasireikštų pasekmės. Poveikis gyventojams ir verslui pasireiškia tik vidutiniu – ilguoju laikotarpiu. Todėl nerekomenduojama atlikti poveikio vertinimo, jei po teisės akto priėmimo praėjo mažiau nei 3 metai“.

Kita vertus, FAĮ įsigaliojo 2022 m. viduryje, pasirengimas jo taikymui užtruko, todėl vertinamas reglamentavimas pilna apimtimi galėjo turėti įtaką tik vienerių metų (2023 m. ataskaitinio laikotarpio) finansinių ataskaitų kokybei. Be to, vidaus kontrolės priemonių reikalavimų laikymosi apskaitos tvarkymo kokybei, apskaitos duomenų ir finansinių ataskaitų kokybei įtaka gali būti stebima ilguoju laikotarpiu: vidaus kontrolės priemonių taikymas yra ilgas procesas, savo esme nėra greito poveikio dalykas, todėl naujo reglamentavimo poveikis apskaitos duomenų, finansinių ataskaitų kokybei galėtų būti vertinamas taikant kuo ilgesnį vertinimo laikotarpį (praėjus 10 ir daugiau metų, kai pagal naujuosius reikalavimus būtų parengtos ne mažiau kaip 5 metų finansinės ataskaitos, atlikta jų stebėseną).

²² Rekomendacijos pristatytos tik LBAA nariams skirtame renginyje LBAA prašymu.

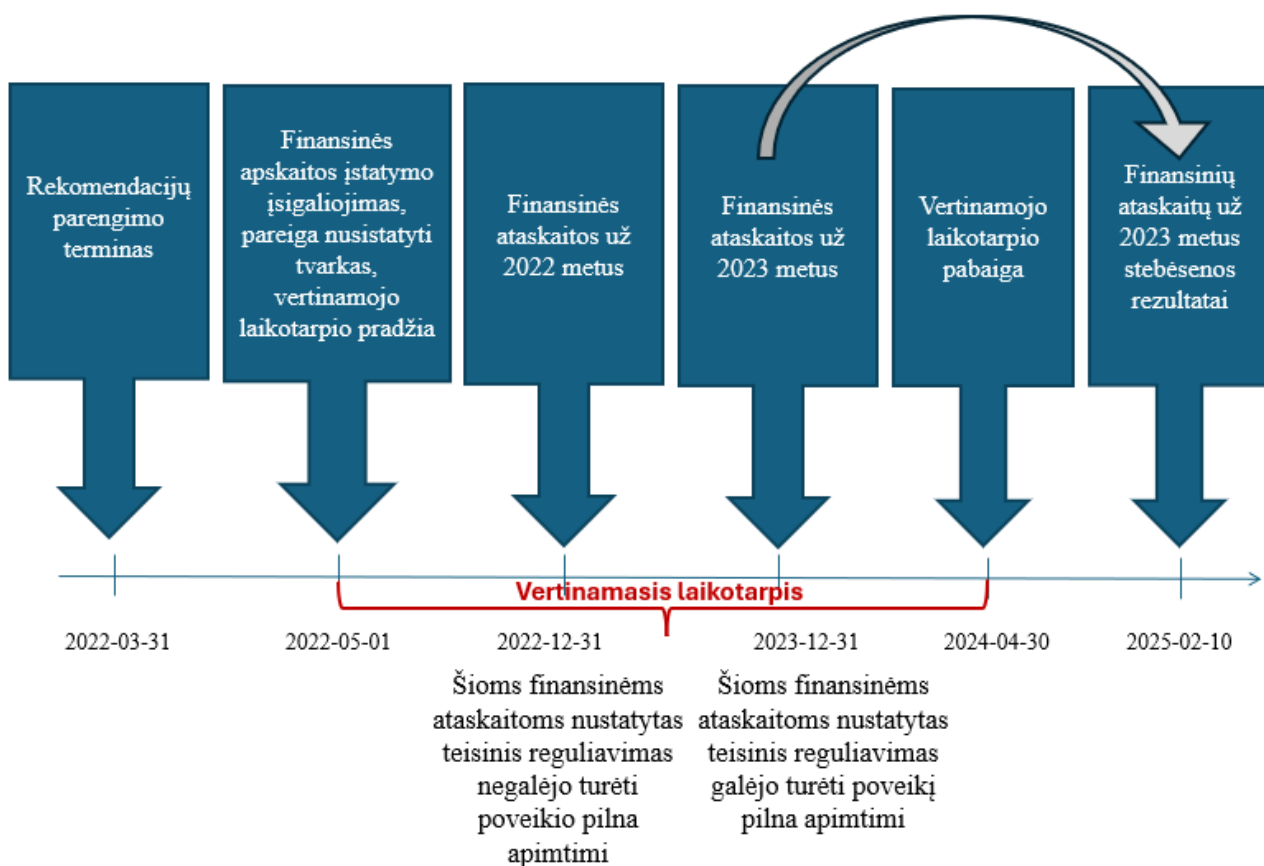
²³ Prieiga per internetą: https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/sanaudu_gaires.pdf.

Finansinių ataskaitų kokybę įprastai vertina subjektų vadovai, ataskaitų naudotojai, jas audituojantys auditoriai, finansavimo teikėjai, investuotojai, valstybės institucijos, kiti subjektai. Taip pat jų kokybė yra vertinama atliekant ataskaitų kokybės stebėseną. Ši stebėseną yra atliekama vadovaujantis stebėsenos tvarka, patvirtinta 2022 m. kovo 16 d. Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-93 „Dėl Juridinių asmenų registre viešai skelbiamų finansinių ataskaitų kokybės stebėsenos“²⁴. Vadovaujantis minėtos tvarkos nuostatomis, metinių finansinių ataskaitų už 2023 m. ataskaitinį laikotarpį stebėsenos rezultatai bus skelbiami ir Tarnybos pristatomi 2025 m. pradžioje. Atsižvelgiant į tai, kad finansinių ataskaitų už 2023 m. stebėsenos rezultatai bus pateikti tik 2025 m. pradžioje, vertinimo atlikimo metu nėra galimybės pasinaudoti šio vertinimo rezultatais.

Atsižvelgiant į išdėstyta konstatuotina, kad Įstatyme nustatyta vertinimo laikotarpio trukmė yra trumpesnė nei rekomenduojama teisės aktais be to, vertinimo dalyko poveikis apskaitos duomenų, finansinių ataskaitų kokybei galėtų būti vertinamas tik praėjus pakankamai laiko po reglamentavimo nustatymo, todėl šį veiksni galima būtų laikyti vertinimo išvadų patikimumą ribojančiu veiksniu. Dėl šio veiksnio vertinimas pilnai neatskleidžia visų svarbių sąnaudų ir naudos santykio aspektų, nes dalis šių aspektų dar nėra pasireiškę ir negalėtų būti išsamiai ir kokybiškai ištirti bei įvertinti.

Detaliau apie galimo poveikio įvertinimo terminus yra atvaizduota žemiau pateiktoje laiko juostoje (žr. 2 pav.).

2 pav. Laiko juosta, vaizduojanti vertinamo teisinio reguliavimo poveikio finansinėms ataskaitoms įvertinimo terminus.

Šaltinis – FM.

²⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8ee7cae0a56811ecaf79c2120caf5094/asr>

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta, siekiant įvertinti finansinių ataskaitų kokybės tendencijas, siūlytina vertinimą atlikti vadovaujantis ilgesnio laikotarpio duomenimis, pvz., 10 metų, tuo pačiu lygiagrečiai analizuojant ir vertinant Tarnybos atliekamos ataskaitų kokybės stebėsenos rezultatų kitimo tendencijas. Tokiu atveju po norminio teisės akto įgyvendinimo bus praėję pakankamai laiko tam, kad pasireikštų jo poveikio pasekmės.

2. VERTINAMO TEISINIO REGULIAVIMO TAIKYMAS

2.1. Ar sudarytos reikiamos sąlygos taikyti nustatytą teisinį reguliavimą?

Įstatyme nustatyta reikalavimu parengti Rekomendacijas iki Įstatymo įsigaliojimo (iki 2022 m. gegužės 1 d.) buvo siekiama padėti subjektams tinkamai pasirengti naujo reikalavimo įgyvendinimui – nusistatyti reikiamas priemones ir nuo 2022 m. gegužės 1 d. pradėti jų laikytis.

Nustatyta laiku – t.y. iki FAĮ nuostatų įsigaliojimo:

- 2022 m, kovo 31 d. buvo patvirtintos Tarnybos rekomendacijos „Vidaus kontrolės organizavimas“. Vėliau šios rekomendacijos, atsižvelgiant į subjektų paklausimus, atnaujintos papildant jas nuostatomis dėl ūkinių operacijų registravimo ir vertinimo tvarkos apimties;

- nebuvo patvirtintos Tarnybos rekomendacijos apskaitos paslaugų teikėjams dėl apskaitos teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos. Dėl šios priežasties nuo 2022 m. gegužės 1 d. apskaitos paslaugų teikėjai turėjo nusistatyti taikytinas apskaitos teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkas, tačiau jų nustatymui galinčios pagelbėti rekomendacijos dar nebuvo paskelbtos. Rekomendacijos „Apskaitos paslaugų teikimo ir kontrolės organizavimas“ patvirtintos 3 mėnesius vėluojant nuo Įstatymu nustatyto termino (patvirtintos 2022 m. liepos 7 d.). Taigi, apskaitos paslaugų teikėjai nei iki Įstatymo įsigaliojimo, nei įsigaliojus Įstatymui kurį laiką neturėjo galimybių kokybiškai pasirengti naujo reikalavimo laikymuisi, nes Įstatymu nustatytos sąlygos jiems buvo nesudarytos.

Išsamesnė informacija apie Rekomendacijų patvirtinimą ir paskelbimą, vėlavimo paskelbti priežastis buvo aptarta vertinimo ataskaitos 1.4 poskyryje.

2.2. Ar subjektai žinojo apie reguliavimą ir jį taikė?

Siekiant susidaryti nuomonę apie subjektų susipažinimo su Įstatymu nustatytais reikalavimais mastą, buvo analizuojama informacija, gauta iš:

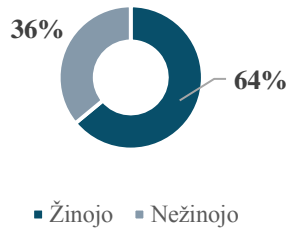
- 1) apklausų rezultatų,
- 2) verslo asociacijų, apskaitos asociacijų, universitetų užpildytų klausimynų,
- 3) Tarnybos (kuri konsultuoja subjektus apskaitos ir atskaitomybės klausimais, atlieka jų ataskaitų kokybės stebėseną), VMI (kuri atlieka subjektų patikrinimus) pateiktų atsakymų.

Toliau šiame vertinimo ataskaitos poskyryje pateikiama informacija apie subjektų ir apskaitos paslaugų teikėjų susipažinimą su nustatyta teisiniu reglamentavimu, jį įgyvendinant nustatyta priemonių nusistatymo ir taikymo mastą.

2.2.1. Subjektų susipažinimas su reikalavimais nusistatyti vidaus kontrolės priemonės

Subjektų apklausos rezultatai parodė, kad didesnė dalis (64 proc.) subjektų su reikalavimu nusistatyti vidaus kontrolės priemonės buvo susipažinę (žr. 3 pav.).

3 pav. Subjektų susipažinimas su reikalavimu nusistatyti vidaus kontrolės priemones.

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

Tokius rezultatus galima būtų vertinti patenkinamai, ir didelės dalies (36 proc.) subjektų nesidomėjimą teisės aktų naujovėmis laikyti reikšminga rizika, kad teigiamas poveikis apskaitos duomenų ir finansinių ataskaitų kokybei nebus pasiektas.

Verslo asociacijos, atsakydamos į joms užduotus klausimus dėl susipažinimo su reikalavimais dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo, pasisakė, kad jų nariai²⁵ apie reglamentavimą sužinojo iš seminarų, kuriuose dalyvavo subjektų (verslo asociacijų narių) apskaitos specialistai. Pažymėjo, kad apskaitos specialistai nuolat domisi teisės aktų naujovėmis, reikalavimais, todėl ir su šiais reikalavimais jie buvo susipažinę.

Akademinės bendruomenės atstovai nurodė, kad universitetuose yra dėstoma vidaus kontrolės sistemos diegimo problematika, o praktinio taikymo klausimus studentai nagrinėja, ieško problemų sprendimų rengdami baigiamuosius darbus.

Statistinių duomenų konkrečiai apie susipažinimą su vertinamu teisiniu reguliavimu VMI patikrinimų metu nerinko, tačiau tokius rezultatus galima laikyti reikšmingu rizikos signalu, nes būtent subjektų vadovai ir yra atsakingi už vidaus kontrolės sistemos parinkimą, sukūrimą ir veikimo užtikrinimą subjekte. VMI pasidalino savo išvalgomis, pagrįstomis jų atliktų patikrinimų rezultatais (daugiau informacijos pateikiama 8 priede esančioje VMI atsakymo santraukoje), kurių metu nustatyta, kad tik dalis subjektų vadovų žino apie pareigą nusistatyti vidaus kontrolės priemones.

Iš Tarnybos pateiktų duomenų apie raštu gautus paklausimus galima teigti, kad paklausimus pateikę subjektai apie vidaus kontrolės priemones žinojo, nes teiravosi konkrečių dalykų apie atskirų vidaus kontrolės priemonių pritaikymą – apie reikalavimus apskaitos dokumentų informacijai, dokumentų pasirašymui, inventorizacijos atlikimui ir jos atlikimo tvarkų nustatymui ir pan. Pastebėtina, kad besikreipiančiųjų raštu subjektų skaičius buvo labai nedidelis (16 paklausimų vertinamuoju laikotarpiu), tuo tarpu išvados apie besikreipiančių šiuo klausimu žodžiu (telefonu) mastą daryti nėra galimybės, nes paklausimų turinys Tarnyboje tokiu detalumu nebuvo fiksuojamas.

Apibendrinant galima teigti, kad tik apie du trečdalius subjektų (vadovų) buvo susipažinę su reikalavimu nusistatyti vidaus kontrolės priemones, dalis apskaitos specialistų galėjo turėti bazinių ar aukštesnių žinių ir supratimą apie vidaus sistemos veikimą, tinkamų ir pakankamų rizikos valdymo priemonių parinkimą subjekte. Nustatydami vidaus kontrolės priemones subjektuose už vidaus kontrolės priemonių parinkimą atsakingi asmenys dažniau darė tai be Rekomendacijų pagalbos, rečiau – su Rekomendacijų pagalba, dažniau papildomai užduodant Tarnybai klausimus žodžiu, retai – raštu. Universitetuose teikiamas žinias apie vidaus kontrolės diegimą galima būtų laikyti itin svarbia priemone, kurios veikimas gali būti vertinamas kaip padedantis būsimiems ar esamiems specialistams

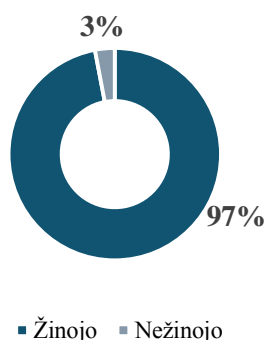
²⁵ Į asociacijoms skirtą klausimyną atsakymus pateikė 5 asociacijos: LVK – vienijanti 35 verslo asociacijas, LPK – vienijanti 4000 įmonių; Jūrų krovos – vienijanti 12 įmonių; PPAR – vienijanti 860 įmones; KIGSA – vienijanti 195 narius;

suvokti apie vidaus sistemos veikimą, parinkti tinkamas ir pakankamas rizikos valdymo priemones subjekte. Tačiau, trečdalis subjektų nesidomėjimą teisės aktų naujovėmis galime laikyti reikšminga rizika, kad svarus teigiamas poveikis apskaitos duomenų ir finansinių ataskaitų kokybei nebus pasiektas.

2.2.2. Apskaitos paslaugų teikėjų susipažinimas su reikalavimu nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką

Apskaitos paslaugų teikėjų apklausos rezultatai parodė, kad 97 proc. apklaustųjų buvo susipažinę su apskaitos paslaugų teikimo tvarkos reglamentavimu (žr. 4 pav.).

4 pav. Susipažinimas su reikalavimu nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką.

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apskaitos asociacijų nuomone, jų nariai²⁶ žinojo apie reglamentavimą dėl apskaitos paslaugų teikimo tvarkos nusistatymo ir laikymosi.

Tarnybos duomenimis, ji klausimų raštu dėl apskaitos organizavimo ir kontrolės tvarkos nesulaukė, o informacija apie gaunamų klausimų žodžiu temas nebuvo grupuojama atskirai pagal kiekvieną FAĮ nuostatą.

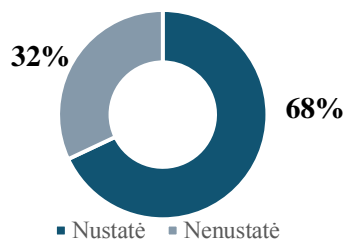
Apibendrinant galima teigti, kad apskaitos paslaugų teikėjai buvo susipažinę su reikalavimu nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką.

2.2.3. Vidaus kontrolės priemonių nusistatymas

Subjektų apklausos duomenimis, subjektai, kurie žinojo apie nustatytą reglamentavimą dėl vidaus kontrolės priemonių, jas nusistatė ne visi – tik 68 proc. nuo visų žinojusių (žr. 5 pav.) arba 43 proc. nuo visų apklausos dalyvių (žr. 1 priedo 3 dalies diagramą, kurioje visi rezultatai paskaičiuoti nuo visų apklausos dalyvių skaičiaus) nusistatė vidaus kontrolės priemones.

²⁶ 1037 subjektai (LAR – vienija 316 narių (2022 m. duomenimis), LAJA – 54 narius (turintys iš viso 568 darbuotojus), LBAA – 667 narius) iš ne mažiau nei 4401 subjektų (atitinkamai iš viso 2726 juridinių asmenų ir 2144 fizinių asmenų 2023 m. lapkričio duomenimis), kurie verčiasi veikla, kuri pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, patvirtintą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“, priskiriama 69.20 klasei „Apskaitos, buhalterijos ir audito veikla; konsultacijos mokesčių klausimais“.

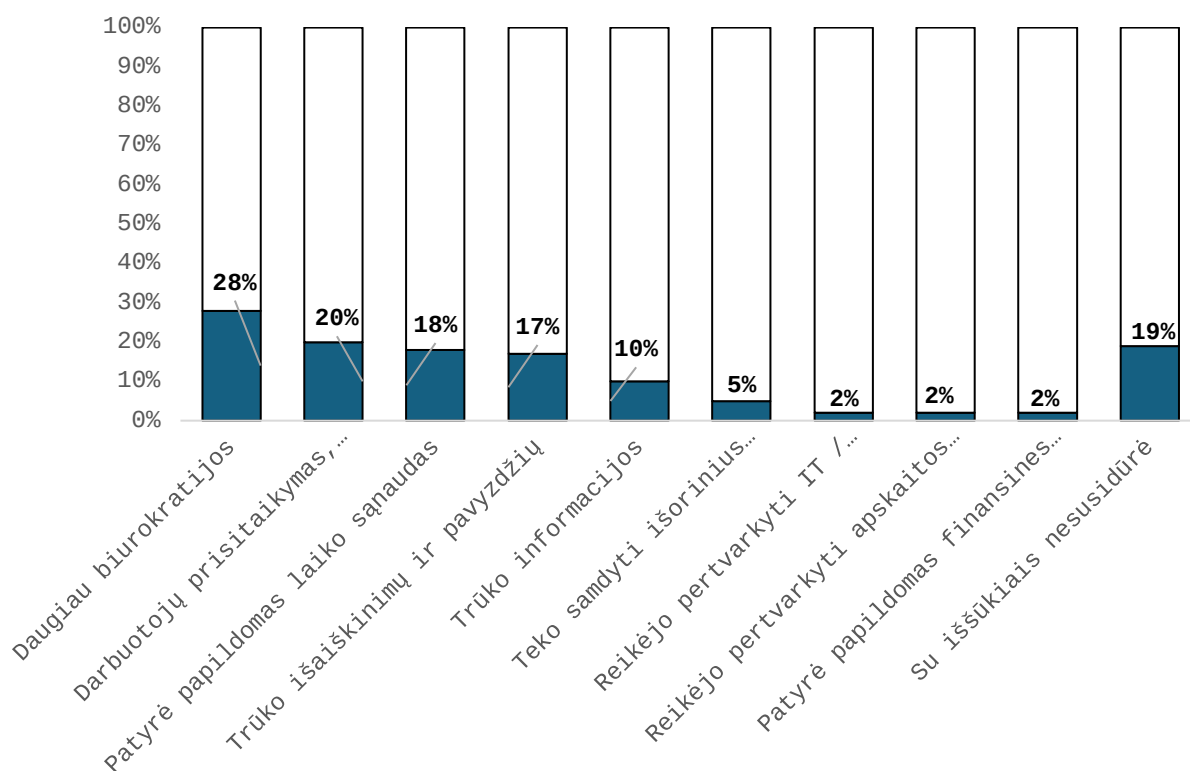
5 pav. Vidaus kontrolės priemonių nusistatymas subjektuose, kurie žinojo apie nustatytą teisinį reglamentavimą.

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

Subjektų apklausos metu klausėme dalyvių, kurie buvo nusistatę vidaus kontrolės priemones, su kokiais iššūkiais jie susidūrė. Subjektai minėjo, kad dėl nustatytos pareigos pasirengti ir laikytis vidaus kontrolės tvarkų jie patyrė papildomas laiko, finansines sąnaudas, jiems trūko informacijos, reikėjo pertvarkyti IT ir (ar) apskaitos sistemas, padėti (apskaitos) personalui prisitaikyti. Detaliau subjektų atsakymai (su iššūkiais susidūrę subjektai, procentais nuo) pateikiami paveiksle žemiau (žr. 6 pav.) Vertinant bendrai visų apklausos dalyvių pasisakymus apie iššūkius pasisakė kiek mažiau nei pusė ir įvardijo skirtingus iššūkius, nes atsakymą buvo galima pateikti laisva forma.

6 pav. Iššūkiai, su kuriais susidūrė subjektai nusistatydami vidaus kontrolės priemones.

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

Verslo asociacijų nuomone, jų nariai vidaus kontrolės priemones stengėsi nusistatyti. Sunkiau buvo labai mažoms įmonėms, kurioms šis reikalavimas buvo finansinė našta, tačiau taip pat buvo paminėta, kad vidaus kontrolė turėtų rūpėti visiems, kuriems rūpi verslo gerovė.

Akademinės bendruomenės atstovai pažymėjo, kad nors įstaigos vadovui įvesta prievolė nustatyti vidaus kontrolės priemones ir užtikrinti jų taikymą, tačiau FAĮ detalizuoja tik apskaitos

kontrolės reikalavimus. Įmonės, kurios turi įsdiegusios kokybės valdybos modelius (pvz. ISO9000, COSO, LEAN, kt.) tai klaidina ir sukuria perteklinį poreikį užtikrinti atitiktį ir kokybės vadybos reikalavimams, ir finansinę apskaitą reguliuojantiems teisės aktams. Jų nuomone, didelėms įmonėms vidaus kontrolės priemonių nusistatymo reikalavimas sukelia perteklinę administracinę naštą. o Mažose įmonėse šis reikalavimas gali būti neįgyvendintas dėl to, kad valstybės institucijos neatlieka visų subjektų patikrinimų. Akademinės bendruomenės atstovų nuomone, įmonėms, kurios yra pakankamai nedidelės, tačiau jau viršija privalomo finansinio audito kriterijus, vidaus kontrolės priemonių nusistatymo reikalavimas būtų veiksminga priemonė patiems, be auditorių pastebėjimų ir rekomendacijų, užtikrinti apskaitos duomenų ir finansinių ataskaitų kokybę.

VMI, remdamasi atliekamų patikrinimų rezultatais, (daugiau informacijos pateikiama 8 priede esančioje VMI atsakymo santraukoje), atsakė, kad:

- dalis subjektų tinkamai įgyvendina 2022 m. gegužės 1 d. įsigaliojusias FAĮ nuostatas – nusistato vidaus kontrolės priemones, tačiau konkretaus subjektų skaičiaus nepateikė;
- dalis vadovų nežino reikalavimo nusistatyti vidaus kontrolės priemones, todėl jų vadovaujamuose subjektuose buvo nustatomi apskaitos tvarkymo pažeidimai.

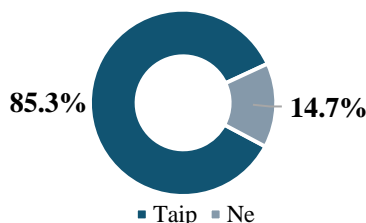
Apibendrinant galima teigti, kad nors subjektai buvo susipažinę su reikalavimu nusistatyti vidaus kontrolės priemones, nemaža dalis jų (32 proc. nuo žinojusių apie tokį reikalavimą) vengė jas nusistatyti ar neskubėjo ir vertinamuoju metu tokių priemonių dar nebuvo nusistatę. Tokio neveikimo priežastimis vertinimo duomenimis galima būtų laikyti:

- subjektuose, kuriuose iki FAĮ įsigaliojimo nebuvo įdiegta jokių vidaus kontrolės priemonių – vadovų nenorą imtis priemonių, reikalaujančių papildomų kaštų (ypač mažesnėse įmonėse) ar kitų priežasčių;
- Subjektuose, kuriuose iki FAĮ įsigaliojimo buvo įdiegtos kokybės kontrolės priemonės ir jas reikėjo papildyti ar patobulinti vengimą – dėl papildomos administracinės ar finansinės naštos.

2.2.4. Apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymas

Apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenimis, didžioji dauguma (85 proc.) apskaitos paslaugų teikėjų, iš tų, kurie apie reglamentavimą žinojo, buvo nusistatę apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką (žr. 7 pav.).

7 pav. Apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymas.

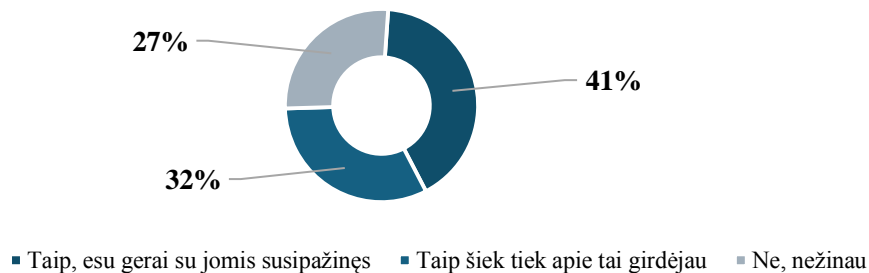
Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apklausoje dalyvavusios apskaitos asociacijos negalėjo pateikti informacijos apie tai, ar jų nariai – apskaitos paslaugų teikėjai – teisinio reguliavimo nuostatų laikosi, nes tokios informacijos nerenka ir nesistestina.

Akademinės bendruomenės atstovai pažymėjo, kad reikalavimas teisingas, tačiau, vėlgį, nėra jokio kontrolės mechanizmo dėl šių tvarkų buvimo, kokybės, atnaujinimo, todėl šis reikalavimas didelės prasmės neturi.

Besilaikantiems FAĮ nustatytos pareigos nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo tvarkas, ypač tiems, kurie tvarkas rengėsi pirmą kartą, itin svarbi buvo Tarnybos teikiama metodinė pagalba. Pažymėtina, kad apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenimis (žr. 2 priedą), daugiau nei 70 proc. apskaitos paslaugų teikėjų apklausoje pasisakė, kad apie Tarnybos parengtas Rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo gerai ar iš dalies žino (žr. 8 pav.).

8 pav. Susipažinimas su Rekomendacijomis dėl apskaitos paslaugų teikimo.

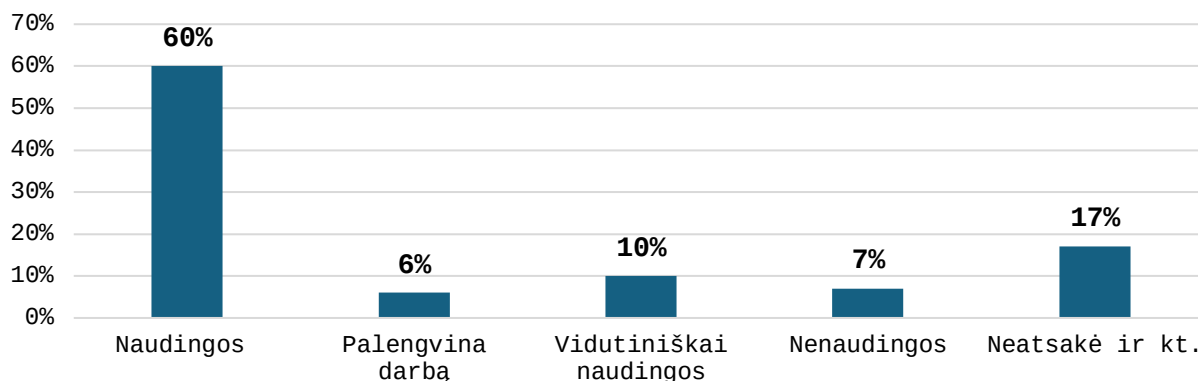

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenimis, 72 proc. visų žinojusių apie Rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo teigė, kad jomis naudojosi. Šis skaičius sudarė 30 proc. visų apklausos dalyvių (žr. diagramą 2 priedo 3 dalyje).

Pažymėtina, kad du trečdaliai žinojusių ir besinaudojusių Rekomendacijomis dėl apskaitos paslaugų teikimo jas vertino kaip naudingas ir palengvinančias darbą, 10 proc. – šių rekomendacijų naudą įvertino vidutiniškai, likę respondentai teigė naudos negavę arba į klausimą neatsakė (žr. 9 pav.).

9 pav. Rekomendacijų dėl apskaitos paslaugų teikimo vertinimas.

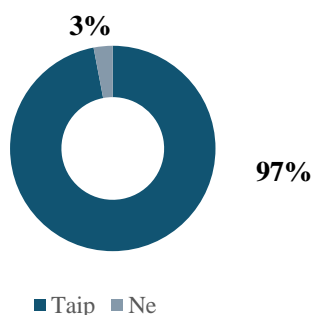
Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apibendrinant galima teigti, kad apskaitos asociacijų požiūris į jos narių teisės aktų laikymąsi yra vangus ir galėtų būti aktyvesnis, sudarantis sąlygas asociacijos nariams gauti ir gebėti taikyti aukštesnį žinių apie teisės aktų reikalavimus lygį. Rekomendacijų apskaitos paslaugų teikėjams suteikimą galima būtų vertinti teigiamai, nes vertinimo duomenimis subjektai gavo kokybišką jiems reikiamą metodinę pagalbą, kuri suteikė galimybę nusistatyti reikiamas tvarkas patiems.

2.2.5. Vidaus kontrolės priemonių laikymasis

Nusistatant tvarkas yra labai svarbus yra praktinis jų taikymas. Subjektų apklausos rezultatai parodė, kad absoliuti dauguma subjektų, kurie buvo nusistatę vidaus kontrolės priemones, jų laikėsi (97 proc. visų nusistačiusių) (žr. 10 pav.).

10 pav. Vidaus kontrolės priemonių laikymasis.

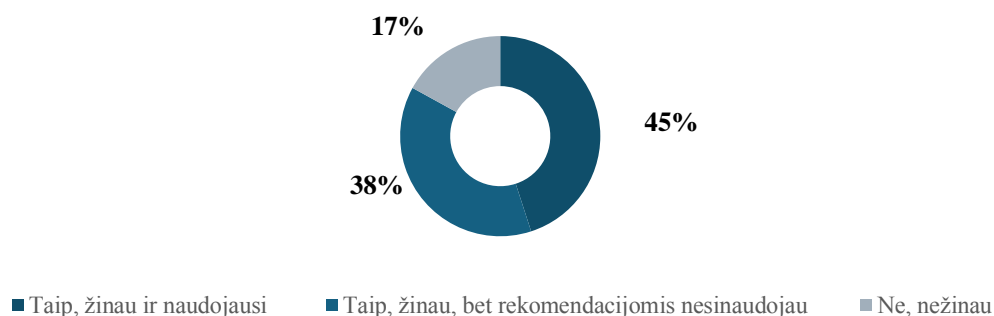

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

Norėdami sužinoti verslo asociacijų nuomonę, taip pat klausėme, ar, jų žiniomis, nariai, kurie yra nusistatę vidaus kontrolės tvarkas, jų laikosi praktikoje. Atsakymai buvo įvairūs – subjektai elgiasi skirtingai – ir laikosi, ir stengiasi laikytis, laikosi tie, kam rūpi verslo gerovė.

Siekiant išsiaiškinti daugiau apie reguliavimo veikimą praktikoje, subjektai taip pat buvo klausiami apie Rekomendacijas dėl vidaus kontrolės – apie susipažinimą su jomis ir naudojimą. Subjektų apklausos rezultatai parodė, kad 83 proc. subjektų apie šias rekomendacijas žino ir naudojami jomis (45 proc.); 38 proc. subjektų yra tik su šiomis rekomendacijomis, bet nesinaudoja (žr. 11 pav.).

11 pav. Subjektų susipažinimas ir naudojimas Rekomendacijomis dėl vidaus kontrolės.

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

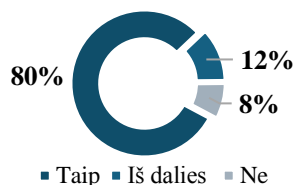
Subjektų apklausos duomenimis, subjektai naudojami teise konsultuotis su Tarnyba – dėl vidaus kontrolės priemonių konsultavosi apie 30 proc. apklaustųjų. Šios apklausos duomenimis minėtų rekomendacijų kokybę jie įvertino vidutiniškai 8 balais iš 10.

Apibendrinant galima teigti, kad tvarkų parengimas ir vidaus kontrolės priemonių praktinis taikymas dalies apklausoje dalyvavusių subjektų veikloje nebuvo tik formalus veiksmas – subjektai, kurie buvo nusistatę vidaus kontrolės tvarkas, jų laikėsi, o esant praktiniams klausimams konsultavosi su Tarnyba ir gavo kokybišką metodinę pagalbą.

2.2.6. Apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos laikymasis

Apskaitos paslaugų teikėjų atsakymai dėl apskaitos teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos laikymosi buvo įvairūs. Šios apklausos duomenimis, didžioji dalis apklausos dalyvių (80 proc. nuo tų apklaustųjų, kurie tvarkas yra nusistatę) nusistatytas apskaitos organizavimo ir kontrolės tvarkas praktikoje taiko pilna apimtimi, 12 proc. – taiko iš dalies; 8 proc. – netaiko. (žr. 12 pav.).

12 pav. Apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos laikymasis.

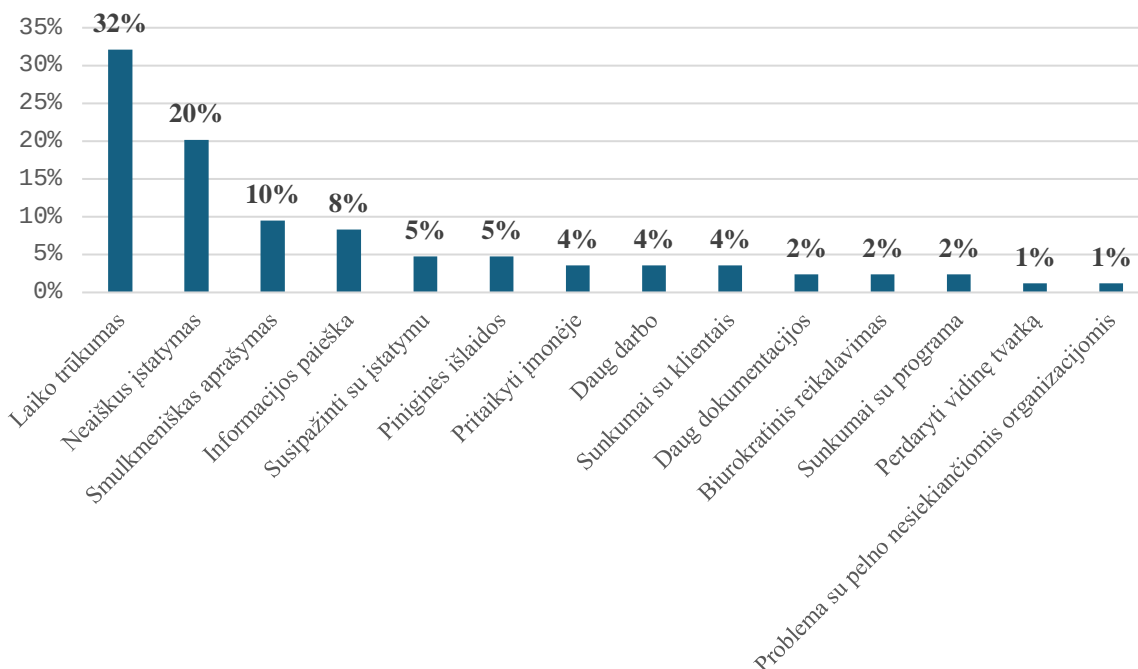
Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Nors vertinimo rezultatai rodo, kad pakankamai didelė apskaitos paslaugų teikėjų, kurie žinojo apie nustatytą reglamentavimą, buvo nusistatę reikalingas tvarkas, tačiau reikšmingu rizikos signalu galime laikyti apskaitos paslaugų teikėjų apklausos informaciją, kad besilaikantieji Įstatymu reglamentuotų tvarkų sudarė vos 65 proc. visų apklausoje dalyvavusių apskaitos paslaugų teikėjų (žr. diagramą, kurioje visi rezultatai paskaičiuoti nuo visų apklausos dalyvių skaičiaus, 2 priedo 3 dalyje).

Apklausoje dalyvavusios apskaitos asociacijos negalėjo pateikti informacijos apie tai, ar jų nariai – apskaitos paslaugų teikėjai – teisinio reguliavimo nuostatų laikosi, nes tokios informacijos nerenka ir nesistemina.

Apskaitos paslaugų teikėjai buvo klausiami apie iššūkius, su kuriais susidūrė įsigaliojus reikalavimui nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo tvarką. Laisvus atsakymus turėję pateikti galimybę respondantai pasisakė, kad didžiausias iššūkis buvo laiko trūkumas (32 proc.), jiems buvo neaiškus reglamentavimas (20 proc.). Dėl kitų iššūkių pasisakė ženkliai mažiau apklaustųjų (žr. 13 pav.)

13 pav. Iššūkiai, su kuriais susidūrė apskaitos paslaugų teikėjai

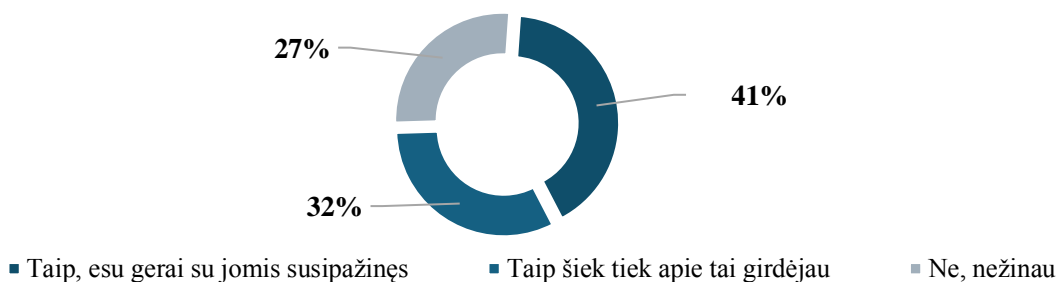

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apskaitos asociacijų apklausos duomenimis, jos tyrimų dėl apskaitos paslaugų teikimo tvarkų laikymosi nėra atlikę, tačiau buvo paminėta tiek verslo asociacijų, tiek apskaitos asociacijų atsakymuose, kad iš savo narių nėra sulaukę klausimų dėl tvarkų nusistatymo, taip pat paminėjo, kad jų žiniomis iškilus klausimams nariai kreipiasi dėl konsultacijų į valstybės įgaliotą atsakingą instituciją (t.y. Tarnybą).

Nusistatant tvarkas ir taikant jas praktikoje neabejotinai iškyla klausimų. Apskaitos paslaugų teikėjai apklausoje pasisakė, kad su Rekomendacijomis yra susipažinę arba yra apie jas girdėję 63 proc. apskaitos paslaugų teikėjų (žr. 14 pav.).

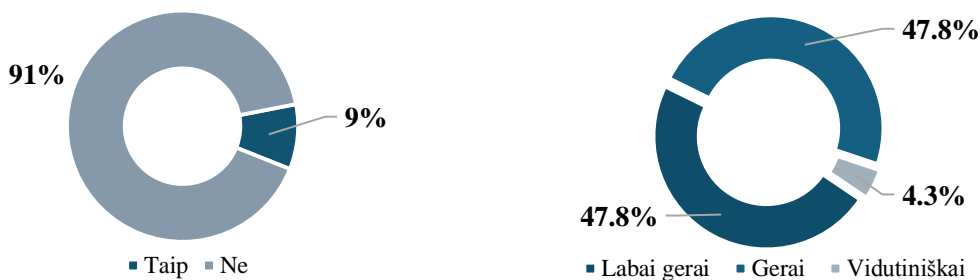
14 pav. Apskaitos paslaugų teikėjų susipažinimas su Rekomendacijomis dėl apskaitos paslaugų teikimo

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Nors apie Rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo buvo girdėję ar su jomis susipažinę 63 proc. apskaitos paslaugų teikėjų, konsultacijų į Tarnybą kreipėsi tik 10 proc. su jomis susipažinusių respondentų (žr. 15 pav. diagramą kairėje). Besikreipusieji buvo klausiami, kaip vertina konsultaciją – atsakymai pateikiami 16 paveikslu dešinėje esančioje diagramoje.

15 pav. Kreipimosi į Tarnybą mastas dėl konsultacijų dėl Rekomendacijų dėl apskaitos paslaugų teikimo ir konsultacijų kokybės įvertinimas

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Apibendrinant galima teigti, kad tvarkų parengimas ir jų praktinis taikymas dalies apklausoje dalyvavusių apskaitos paslaugų teikėjų veikloje nebuvo tik formalus veiksmas – apskaitos paslaugų teikėjai, kurie buvo nusistatę tvarkas, jų laikėsi, o esant praktiniams klausimams konsultavosi su Tarnyba ir gavo kokybišką metodinę pagalbą.

2.3. Ar nustatytas teisinis reguliavimas buvo taikomas visa apimtimi?

FAĮ nuostatomis subjektams, priklausantiems vertinimo atskaitos 1.1 poskyryje minėtoms subjektų grupėms išimčių dėl FAĮ reikalavimų laikymosi nei FAĮ, nei Įstatyme nebuvo nustatyta.

Subjektai bei apskaitos paslaugų teikėjai apie teisinio reguliavimo taikymą pasisakė atsakydami į klausimus, ar reikalingas tvarkas nusistato (pasirengia) ir ar jas taiko. Apklausių duomenimis (žr. 1 priedo 2 ir 3 dalis ir 2 priedo 2 ir 3 dalis), subjektai ir apskaitos paslaugas teikėjai žino pareigą nusistatyti tvarkas, jas nusistato ir jų iš dalies laikosi (plačiau apie tai vertinimo ataskaitos 2.2 poskyryje).

Tarnyba parengė ir paskelbė Rekomendacijas (vienas jų – 3 mėnesius vėluojant), subjektai galėjo dalyvauti Tarnybos organizuotose viešosiose konsultacijose, Tarnyba yra įgaliota subjektams ir apskaitos paslaugų teikėjams teikti konsultacijas tiek raštu, tiek žodžiu (plačiau apie tai vertinimo ataskaitos 1.3 poskyryje). Tarnybai teisinis reguliavimas buvo taikomas visa apimtimi.

Apibendrinant galima teigti, kad subjektų grupėms teisinis reguliavimas vertinamuoju laikotarpiu buvo taikomas visa apimtimi, išskyrus vienu rekomendacijų parengimą (plačiau žr. vertinimo ataskaitos 1.4 ir 2.1 poskyriuose). Šis vėlavimas lėmė tai, jog apskaitos paslaugų teikėjai negalėjo tinkamai pasiruošti FAĮ nuostatų taikymui nuo 2022 m. gegužės 1 d., nes metodinė pagalba dėl šių nuostatų taikymo nebuvo suteikta nustatytu laiku.

3. VERTINAMO TEISINIO REGULIAVIMO VEIKIMAS

3.1. Ar nustatytas teisinis reguliavimas turėjo poveikį vertinamo teisinio reguliavimo sričiai ir kokio pobūdžio tas poveikis buvo?

Teisinis reguliavimas dėl vidaus kontrolės priemonių nusistatymo tiesiogiai paveikė pelno siekiančius subjektus ir pelno nesiekiančius subjektus, o dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymo ir laikymosi – apskaitos paslaugų teikėjus. Teisinio reguliavimo poveikį įvardija apklausose dalyvavę patys apklausų dalyviai.

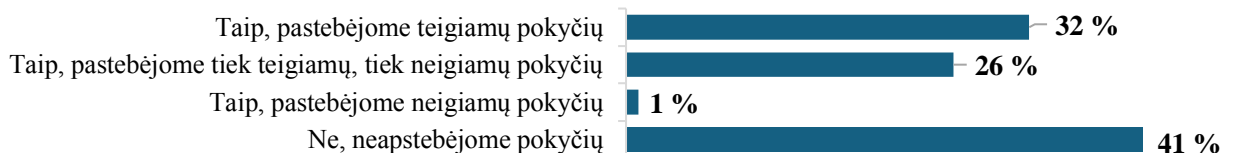
Toliau šiame vertinimo ataskaitos poskyryje pateikiama informacija apie atskirų priemonių poveikio vertinimą.

3.1.1. Vidaus kontrolės priemonių poveikis

Rengiant Įstatymo pakeitimo nuostatas buvo siekiama, kad subjektams leidus nusistatyti pagal jų veiklos specifiką ir procesų sudėtingumą aktualias vidaus kontrolės priemones ir jų atlikimo tvarką, nusistatytos priemonės bus efektyvesnės ir užtikrins apskaitos duomenų ir tuo pačiu – finansinių ataskaitų kokybę.

32 proc. subjektų, kurie remiantis subjektų apklausos rezultatais yra nusistatę vidaus kontrolės priemones, FAĮ nuostatos poveikį vertino teigiamai, 41 proc. – pokyčių nepajuto, 26 proc. – pažymėjo, kad dėl pasikeitusio reglamentavimo subjektai patyrė tiek teigiamą, tiek neigiamą poveikį ir tik 1 proc. įvardijo neigiamą poveikį (žr. 16 pav.).

16 pav. Vidaus kontrolės priemonių poveikis subjektų veiklai.

Šaltinis – FM pagal subjektų apklausos duomenis

Akademinės bendruomenės atstovų atlikti auditorių, vidaus auditorių ir studentų, dirbančių apskaitos paslaugas teikiančiose įmonėse, apklausų rezultatų tyrimai parodė, kad lankstesnis ir ne toks griežtas reguliavimas, galimybė pasirinkti priemones vertinamas teigiamai, o subjektai adekvačiau pasirenka tvarkas pagal jų veiklos pobūdį. Akademinės bendruomenės atstovai pažymėjo, kad 1 metų laikotarpis yra per trumpas poveikiui įvertinti, tačiau auditoriai palankiai vertina galimybę subjektams pasirinkti jiems tinkamas vidaus kontrolės priemones. Jų nuomone, į klausimą dėl reguliavimo poveikio tikriausiai tiksliausiai galėtų atsakyti auditoriai, kurie atliko subjektų 2023 m. ataskaitinio laikotarpio finansinių ataskaitų auditą.

Dauguma apklausoje dalyvavusių verslo asociacijų pasisakė, kad reglamentavimu buvo išspręstos problemos, kai teisės aktais nustatytos griežtos taisyklės dėl inventorizacijos, kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo, dingusių, sugadintų apskaitos dokumentų ar registrų atkūrimo trukdė subjektui laisvai pasirinkti geriausiai subjekto specifiką atliepančius procesus. Kai kurios asociacijos paminėjo, kad tvarkos ir taisyklės yra nusistatytos jau nuo seniau ir subjektai toliau tokias pačias taiko. Atsakymuose verslo asociacijos taip pat minėjo, kad, jų žiniomis, subjektai nusistatytą tvarką laikosi. Pateiktos ir kelios kitokios nuomonės, kad FAĮ nustatyti reikalavimai buvo įgyvendinti, bet laikytis tvarkų subjektui yra tik laiko švaistymas.

Apibendrinant verslo asociacijų atsakymus, galima teigti, kad subjektai patyrė vienkartinį prisitaikymą prie reguliavimo t.y. jiems reikėjo nusistatyti vidaus kontrolės tvarkos priemones, tačiau jų laikantis vėlesniais laikotarpiais poveikis turėtų atsispindėti ataskaitų kokybėje.

Apskaitos asociacijos nurodė, kad pagrįstam vertinimui ar buvo pasiektas poveikis nustatytu reguliavimu dėl vidaus kontrolės tvarkos priemonių reikia atlikti išsamius tyrimus ir analizes, kurių jos iki šiol nėra atlikusios.

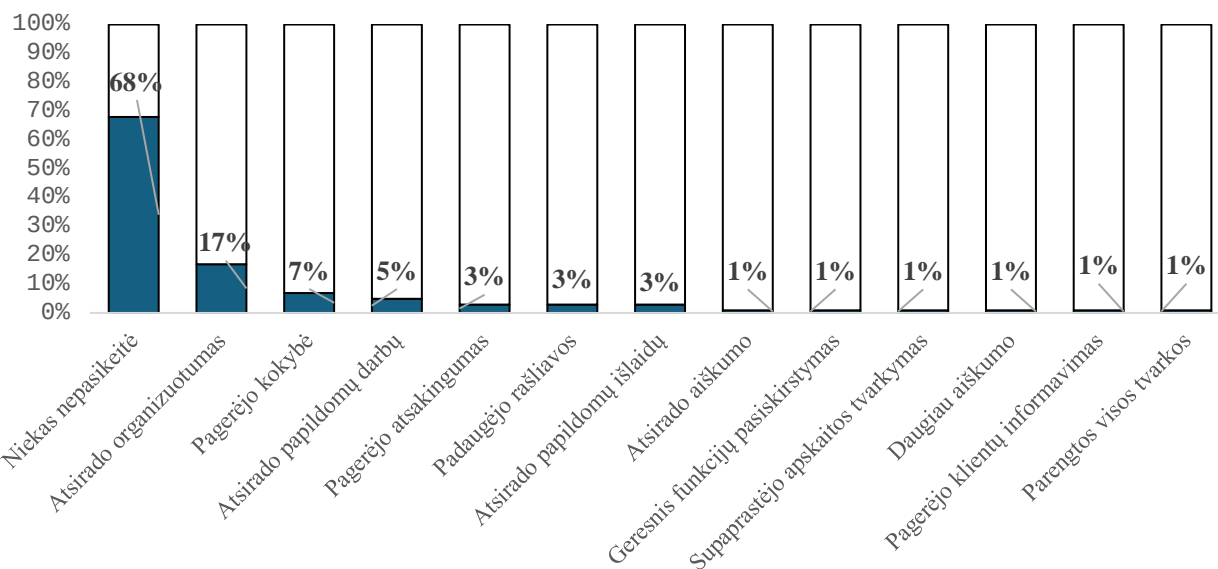
Papildomų, nenumatytų aplinkybių ir (ar) veiksnių, turėjusių įtakos poveikiui, kurių patyrė paveiktos asmenų grupės nustatyta nebuvo.

Apibendrinant galima teigti, kad reguliavimo pakeitimas dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo vertinamas teigiamai, trečdalis subjektų nuomone, jis turėjo teigiamą poveikį, subjektai adekvačiau pasirenka tvarkas pagal jų veiklos pobūdį. Ilgalaikeje perspektyvoje teigiamas poveikis apskaitos duomenų ir ataskaitų kokybei turėtų didėti.

3.1.2. Apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos poveikis

Nustatant pareigą apskaitos subjektams nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo tvarką buvo tikimasi, kad pagerės teikiamų apskaitos paslaugų kokybė ir tuo pačiu – ataskaitų kokybė. Apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenimis, 68 proc. apskaitos paslaugų teikėjų, atsakydami į klausimą apie pokyčius, kurie įvyko nusistačius ir laikantis paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos, pažymėjo, kad niekas iš esmės nepasikeitė, 32 proc. apskaitos paslaugų teikėjų nurodė teigiamą poveikį, 11 proc. – ir neigiamą poveikį (detaliau žr. 17 pav.).

17 pav. Poveikis, kurį patyrė apskaitos paslaugų teikėjai.

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

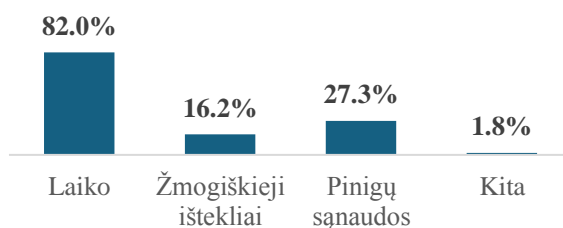
Apibendrinant galima teigti, kad reguliavimo pakeitimas dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos didžiąja dalimi vertinamas neutraliai, nes dauguma subjektų tokias tvarkas jau buvo nusistačiusios ir nesant privalomo reglamentavimo, pusei apskaitos paslaugų teikėjų toks reglamentavimo pakeitimas turėjo teigiamą poveikį, ir tik labai mažai daliai – neigiamą.

3.2. Kokių sąnaudų dėl nustatyto teisinio reguliavimo patyrė paveiktos asmenų grupės ir valstybės ir savivaldybės institucijos?

Atlikus subjektų apklausą, nustatyta, kad apie 30 procentų apklaustų subjektų patyrė sąnaudų įgyvendindami įsigaliojusį reikalavimą. Patyrusieji sąnaudų nurodė, kad vidutiniškai reglamentavimui taikyti veikloje jie išleido 341,57 eurus.

Apskaitos paslaugų teikėjų apklausos parodė, kad 74 proc. apklaustųjų sąnaudų dėl reglamentavimo patyrė ir nurodė, kad patyrė laiko, žmogiškųjų išteklių, finansinių ir kt. sąnaudų. (žr. 18 pav.).

18 pav. Apskaitos paslaugų teikėjų patirtos sąnaudos dėl įsigaliojusio reguliavimo.

Šaltinis – FM pagal apskaitos paslaugų teikėjų apklausos duomenis

Kadangi galimos prisitaikymo prie teisinio reguliavimo sąnaudos nebuvo įvertintos prieš priimant FAĮ nuostatas, nėra galimybės palyginti ir įvertinti, ar subjektų realiai patirtos vidutinės išlaidos, skirtos prisitaikyti prie reglamentavimo atitinka preliminaras.

Verslo asociacijos neturėjo tikslios informacijos apie konkrečius sąnaudų dydžius, tačiau įvardijo finansines ir žmogiškųjų išteklių sąnaudas (šios taip pat galėtų būti prilyginamos finansinėms dėl savo galutinės piniginių išraiškos).

Pažymėtina, kad minėtoms subjektų ir apskaitos paslaugų teikėjų patirtoms sąnaudoms įtakos turėjo tik vertinamo teisinio reguliavimo nuostatos. Atliekant vertinimą papildomų, nenumatytų aplinkybių, veiksnių, be teisinio reguliavimo, turėjusių įtakos subjektų ir apskaitos subjektų patirtoms sąnaudoms, nenustatyta.

Iki FAĮ nuostatų įsigaliojimo Tarnyba turėjo parengti Rekomendacijas, dėl kurių rengimo, skelbimo ir viešinimo patyrė sąnaudų. Tarnyba įvertino ir pateikė informaciją apie patirtas sąnaudas (žr. 3 ir 4 lenteles). Detalesnė informacija apie tai, kaip buvo atlikti Tarnybos patirtų sąnaudų skaičiavimai, pateikiama 7 priede.

3 lentelė. Tarnybos patirtos sąnaudos rengiant rekomendacijas dėl vidaus kontrolės subjektams

Veiksmas, susijęs su rekomendacijomis „Vidaus kontrolės organizavimas“	Valandų skaičius	Suma, Eur
Projekto rengimas, koregavimas ir derinimas	333,6	3 732,98
Pasirengimas pristatymui, viešas rekomendacijų pristatymas	11	123,09
	Iš viso:	3 856,70

Šaltinis – FM pagal Tarnybos duomenis

4 lentelė. Tarnybos patirtos sąnaudos rengiant rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo apskaitos paslaugų teikėjams.

Veiksmas, susijęs su rekomendacijomis „Apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės tvarka“	Valandų skaičius	Suma, Eur
Projekto rengimas, koregavimas ir derinimas	166,8	2 218,59
Pasirengimas pristatymui, viešas rekomendacijų pristatymas	9	119,7
	Iš viso:	2 338,29

Šaltinis – FM pagal Tarnybos duomenis

Tarnyba, vertindama, kad nuo 2022-05-01 iki 2024-04-30 suteikė tik apie 1,6 proc. daugiau konsultacijų raštu ir žodžiu nei įprastai iki 2022-05-01, mano, kad papildomų didesnių sąnaudų dėl papildomo konsultavimo poreikio nepatyrė.

4. AR TAIKANT TEISINĮ REGULIAVIMĄ PAVYKO PASIEKTI TIKSLUS IR IŠSPRĘSTI PROBLEMAS

4.1. Ar pasiekti teisės akto priėmimo metu kelti tikslai

Nauja redakcija išdėstytas FAĮ iš esmės pakeitė reikalavimus vidaus kontrolės nustatymo tvarkai ir nustatė iki tol nenustatytus reikalavimus dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos. Šis reglamentavimas turėjo teigiamą poveikį daliai subjektų ir apskaitos paslaugų teikėjų, kuri įvertinti konkrečiai nėra galimybių; pastebėtina, kad priimant vertinamą teisinį reguliavimą, teisinio reguliavimo tikslų pasiekimo ir planuotų pokyčių vertinimo rodikliai nebuvo nustatyti. Kartu pastebėtina, kad trečdalis subjektų nesidomėjo teisės aktų pokyčiais, tuo tarpu beveik visi apskaitos paslaugų teikėjai apie naująjį reglamentavimą žinojo. Iš naujus reglamentavimo reikalavimus žinojusių subjektų taip pat buvo dalis subjektų, kurie nesilaikė reikalavimų dėl įvairių prižasčių ir atitinkamai nesiėmė veiksmų jų įgyvendinimui – net 32 proc. apie reglamentavimą dėl vidaus kontrolės priemones žinojusių subjektų nenusistatė vidaus kontrolės priemonių, 15 proc. apie reglamentavimą apie apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką žinojusių apskaitos paslaugų teikėjų nenusistatė reikiamų tvarkų.

Vertinimo duomenimis, nors ir buvo nusistatę reikiamas tvarkas, ne visi subjektai ir apskaitos paslaugų teikėjai taikė jas praktikoje – savo nusistatytų tvarkų nesilaikė 3 proc. subjektų, nusistačiusių vidaus kontrolės priemones, ir 8 proc. apskaitos paslaugų teikėjų, nusistačiusių apskaitos organizavimo ir kontrolės tvarkas.

Pastebėtina, kad reikalavimų dėl vidaus kontrolės priemonių, dėl apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės poveikis apskaitos tvarkymo kokybei, apskaitos duomenų ir finansinių ataskaitų kokybei į galėtų būti stebimas ilguoju laikotarpiu. Vidaus kontrolės priemonių, apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės procesai, jų praktinis įgyvendinimas (nusistatymas, laikymasis) yra ilgalaikiai, savo esme duodantys rezultatų tik praėjus tam tikram priemonių taikymo laikotarpiui, todėl naujo reglamentavimo poveikis apskaitos duomenų, finansinių ataskaitų kokybei galėtų būti vertinamas taikant kuo ilgesnį vertinimo laikotarpį (praėjus 10 ir daugiau metų, kai pagal naujuosius reikalavimus būtų parengtos ne mažiau kaip 5 metų finansinės ataskaitos, atlikta jų stebėseną).

4.2. Ar taikant nustatytą teisinį reglamentavimą buvo išspręstos problemos, nurodytos priimant vertinamą teisinį reguliavimą

Priimant teisinį reguliavimą buvo nurodytos problemos, kad teisės aktais nustatytos taisyklės dėl vidaus kontrolės priemonių trukdo optimizuoti procesus, o reikalavimas nustatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką, kuria galima būtų užtikrinti subjektams teikiamų apskaitos paslaugų aukštesnę kokybę, nėra nustatytas iš viso.

Taikant nustatytą teisinį reglamentavimą šios problemos buvo išspręstos – subjektai patys nusistato jiems optimalias vidaus kontrolės tvarkas, o daliai apskaitos paslaugų teikėjų, besilaikančių naujo reikalavimo – nusistatyti darbo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis, pavyko pasiekti aukštesnę jų teikiamų paslaugų kokybę. Ilgalaikėje perspektyvoje teigiamas poveikis apskaitos duomenų ir ataskaitų kokybei turėtų didėti.

4.3. Ar kelti tikslai vis dar aktualūs ir nustatytas teisinis reguliavimas vis dar tinkamas siekiant nustatytų tikslų apskaitą organizuoti ir tvarkyti taip, kad būtų parengta tinkama ir pakankama apskaitos informacija, reikalinga finansinėms ataskaitoms parengti?

Kelti tikslai yra vis dar aktualūs ir nustatytas teisinis reguliavimas vis dar tinkamas siekiant nustatytų tikslų apskaitą organizuoti ir tvarkyti taip, kad būtų parengta tinkama, patikima ir pakankama apskaitos informacija, reikalinga finansinėms ataskaitoms parengti. Siektina, kad subjektai, kurie dar neįgyvendino teisinio reglamentavimo pokyčių (nenusistatė vidaus kontrolės priemonių, apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos ir (arba) jų nesilaikė), tai padarytų kuo greičiau.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

IŠVADOS:

Vertinant FAĮ teisinio reguliavimo poveikį, nustatyti vertinimo tikslai ir atlikti uždaviniai leido nustatyti šiuos esminius dalykus:

1) Teisinio reguliavimo taikymo apimtis ir praktika:

- Du trečdaliai subjektų žinojo apie FAĮ nuostatas, tačiau dalis jų priemonių nenusistatė (trečdalis iš žinojusių apie reglamentavimą) ir šiek tiek mažesnė dalis – jas taikė (97 proc. nuo nusistačiusių reikiamas priemonės). Buvo pastebėta, kad kai kurie subjektai susidūrė su taikymo praktikos sunkumais, iš pateiktų atsakymų galima pastebėti, kad ne visiems subjektams yra aišku, kokia yra vidaus kontrolės priemonių praktinė nauda. Tai rodo, kad informuotumo / sklaidos apie vidaus kontrolės naudas priemonės yra būtinos²⁷.

- Faktiškai visi apklausti apskaitos paslaugų teikėjai žinojo apie naująjį reglamentavimą (97 proc.), tačiau dalis jų nenusistatė darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos (15 proc. iš žinojusių apie reglamentavimą) ir šiek tiek mažesnė dalis – jas taikė (80 proc. nuo nusistačiusių teikiamas tvarkas taikė jas pilna apimtimi, 12 proc. – taikė iš dalies). Kartu pastebėtina, kad jų požiūris į naująjį reglamentavimą yra gana skeptiškas (68 proc. apskaitos paslaugų teikėjų pasisakė, kad niekas nepasikeitė)²⁸.

2) Teisinio reguliavimo veikimas:

- FAĮ nuostatos veikė iš dalies teigiamai (teigiamą poveikį pajuto 32 proc. subjektų, nusistačiusių reikiamas vidaus kontrolės priemonės, ir 32 proc. subjektų, nusistačiusių apskaitos paslaugų teikimo ir organizavimo tvarkas), ypač gerindamos apskaitos dokumentų rengimo ir registravimo tikslumą. Kartu buvo pastebėta, kad dažnu atveju atsakingai į savo verslą žiūrinčios įmonės FAĮ reglamentuojamas tvarkas jau buvo nusistačiusios ir taikiusios pilna apimtimi²⁹.

- Teisinio reguliavimo poveikis finansinių ataskaitų kokybei buvo pastebėtas tik iš dalies, kadangi vertinimo laikotarpis buvo per trumpas išsamiai įvertinti ilgalaikį poveikį.

3) Tikslų ir problemų sprendimas:

- Nustatytų FAĮ tikslų pasiekimas gali būti vertinami ilgalaikėje perspektyvoje. Atlikto vertinimo metu gautos nuomonės daugiausiai patvirtino, kad vidaus kontrolės priemonės, apskaitos paslaugų darbo organizavimas ir kontrolė prisideda prie aukštesnės kokybės apskaitos informacijos, finansinių ataskaitų rengimo. Be to, yra aktualu visomis priemonėmis skatinti nustatyto reglamentavimo praktinį taikymą / įgyvendinimą.

- Nepaisant trumpo vertinimo laikotarpio, aišku, kad ilgalaikis teisinio reguliavimo poveikis gali būti reikšmingesnis, jei bus tęsiamos ir tobulinamos pradėtos iniciatyvos.

²⁷ Pagal subjektų apklausos rezultatus, pateiktus 1 priedo 2 ir 3 dalyje.

²⁸ Pagal subjektų apklausos rezultatus, pateiktus 2 priedo 2 ir 3 dalyje.

²⁹ Dėl vidaus kontrolės priemonių – pagal subjektų apklausos rezultatus, pateiktus 1 priedo 2 dalyje, dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės – pagal subjektų apklausos rezultatus, pateiktus 2 priedo 2 dalyje.

REKOMENDACIJOS:

Eil. Nr.	Rekomendacija	Rekomenduojami veiksmai	Atsakinga institucija
1.	Supratimo apie vidaus kontrolės, apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės naudas didinimas	Rekomenduojama siekti, kad visi subjektai, apskaitos paslaugų teikėjai būtų supažindinami su vidaus kontrolės, apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės naudomis, taikymo praktika. Ypač svarbu skirti dėmesį mažoms įmonėms, kurioms sunkiau įgyvendinti reikalavimus atsižvelgiant į jų veiklos specifiką.	Tarnyba, verslo asociacijos, apskaitos asociacijos, akademinė bendruomenė
2.	Konsultacijos	Rekomenduojama suteikti papildomą paramą apskaitos paslaugų teikėjams ir kitiems subjektams, sprendžiant konkrečius taikymo klausimus	Tarnyba, verslo asociacijos, apskaitos asociacijos, akademinė bendruomenė
3.	Atlikti FAĮ teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimą po 10 m. nuo FAĮ įsigaliojimo	Rekomenduojama atlikti išsamesnę FAĮ nuostatų analizę po ilgesnio laikotarpio, siekiant nustatyti ilgalaikį poveikį ir galimus reglamentavimo tobulinimo būdus.	FM

Šios išvados ir rekomendacijos padės toliau tobulinti Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinį reguliavimą, užtikrinti efektyvesnį jo taikymą ir didesnę naudą visiems susijusiems subjektams.

PRIEDAI

1 priedas. Subjektų apklausos klausimynas ir rezultatų analizė. Apklausa atlikta 2024 m. gegužę. Atliko UAB Spinter tyrimai.

1 dalis. Apklausos klausimynas.

APKLAUSOS KLAUSIMYNAS

1. Ar Jums yra žinomas nuo 2022 m. gegužės 1 dienos nustatytas Finansinės apskaitos įstatymo reglamentavimas³⁰, kuriuo vadovaujantis įmonės, įstaigos ir organizacijos **turi nusistatyti vidaus kontrolės priemones** (toliau – Priemonės) **ir užtikrinti jų taikymą?**
 - 1) Taip
 - 2) Ne – *pereiti prie D1.*
2. Ar Jūsų įmonės/ organizacijoje buvo nustatytos Priemonės pagal šį reglamentavimą?
 - 1) Taip
 - 2) Ne – *pereiti prie kl.7*
3. **Su kokiais iššūkiais ar problemomis teko susidurti nustatant Priemones?**
LAISVOS FORMOS ATSAKYMAS
4. **Ar Jūsų įmonėje/ organizacijoje yra užtikrintas nusistatytų Priemonių taikymas?**
 - 1) 1.Taip
 - 2) 2. Ne
5. **Ar nustačius Priemones pastebėjote pokyčių įmonės/ organizacijos apskaitos organizavime ?**
 - 1) Taip, pastebėjome teigiamų pokyčių
 - 2) Taip, pastebėjome tiek teigiamų, tiek neigiamų pokyčių
 - 3) Taip, pastebėjome neigiamų pokyčių
 - 4) Ne, neapstebėjome
6. **Kiek finansinių sąnaudų dėl šio reguliavimo įgyvendinimo Jūsų įmonė / organizacija patyrė?**

_____ eur (jei nepatyrėte, įrašykite 0)
7. **Ar žinote, kad Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo tarnyba išgaliojus reglamentavimui subjektams parengė ir paskelbė rekomendacijas „VIDAUS KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS“³¹ (toliau – Rekomendacijos)?**
 - 1) Taip, žinau ir naudojausi

³⁰ Finansinės apskaitos įstatymo:

- 2 straipsnio 21 dalis: „21. **Vidaus kontrolė** – visuma subjekto nusistatytų kontrolės priemonių, kuriomis užtikrinamas bent šių apskaitai keliamų reikalavimų laikymasis:

- 1) laiku ir teisingai parengti apskaitos dokumentus;
- 2) laiku ir teisingai užregistruoti ūkines operacijas;
- 3) apsaugoti prieigas prie apskaitos informacinių sistemų ir apskaitos registrų;
- 4) faktiniais turto ir įsipareigojimų likučiais pagrįsti apskaitos registrų duomenis;
- 5) saugoti apskaitos dokumentus ir apskaitos registrus, o juos praradus arba sugadinus – atkurti.“

- 13 straipsnio 1 dalies 4 punktas:

„13 straipsnis. Apskaitos organizavimas

1. Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą:

- 4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;“

³¹ https://avnt.lrv.lt/uploads/avnt/documents/files/Rekomendacijos_VK_organizavimas.pdf

2) Taip, žinau , bet rekomendacijomis nesinaudojau – *pereiti prie kl.9*

3) Ne, nežinau – *pereiti prie kl. D1.*

8. Kaip Jūs vertintumėte Rekomendacijų naudą? Įvertinkite skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia visiškai nenaudinga, 10 – labai naudinga

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

9. Ar konsultavotės Priemonių nustatymo, rekomendacijų taikymo klausimais su Tarnyba?

1) Taip, konsultavomės

2) Ne, nesikonsultavome – *pereiti prie D1.*

10. Kaip vertinate Jums suteiktą konsultacinę pagalbą? Įvertinkite skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia labai blogai, 10 – puikiai

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

D1. Apskritis, kurioje veikia Jūsų įmonė įstaiga. Jei veikia keliose apskrityse, įrašykite įsikūrusi pagrindinė būstinė.

Sąrašas

D2. Jūsų įmonės teisinis statusas

Uždaroji akcinės bendrovė	1
Mažoji bendrija	2
Individuali įmonė	3
Asociacija	4
Viešoji įstaiga, ne viešojo sektoriaus subjektas	5
Bendrija	6
Žemės ūkio bendrovė	7
Kooperatinė bendrovė	8
Akcinė bendrovė	9

D3. Įmonės. Įstaigos dydis

1. iki 10 darbuotojų

2. 11 – 50 darbuotojų

3. 51- 100 darbuotojų

4. 101 -250 darbuotojų

5. Daugiau nei 250 darbuotojų

2 dalis. Subjektų apklausos rezultatai.

SUBJEKTŲ APKLAUSOS REZULTATAI (apklausta 313 subjektų)			
	Žinojimas	Tvarkos nusistatymas (201 subjektas, kuris apie reglamentavimą žinojo)	Užtikrino laikymąsi (136 subjektai)
Vidaus kontrolės tvarka pagal FAĮ	64 proc. (iš visų apklausoje dalyvavusių)	68 proc. (nuo žinančių) <i>(44 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)</i>	97 proc. (nuo tų, kurie nusistatė) <i>(42 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)</i>

IŠŠŪKIAI (136 subjektų nuomonė)

POKYČIAI (136 subjektų nuomonė)

Teigiami 32 proc. (nuo tų, kurie nusistatė tvarką) *(14 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)*

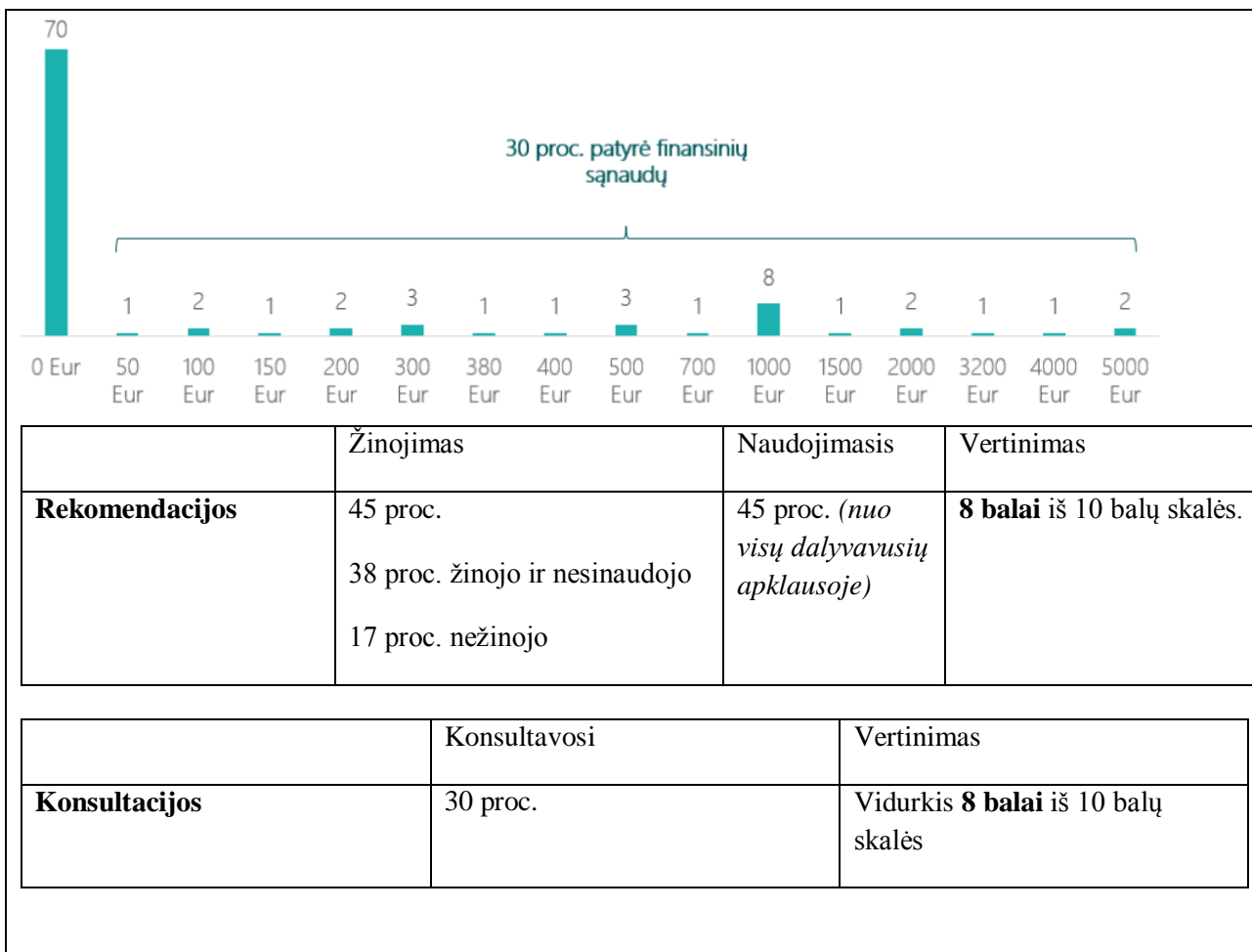
Teigiami/ neigiami kartu 26 proc. (nuo tų, kurie nusistatė tvarką) *(12 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)*

Neigiami 1 proc. (nuo tų, kurie nusistatė tvarką)

Nebuvo pokyčių 41 proc. (nuo tų, kurie nusistatė tvarką) *(14 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)*

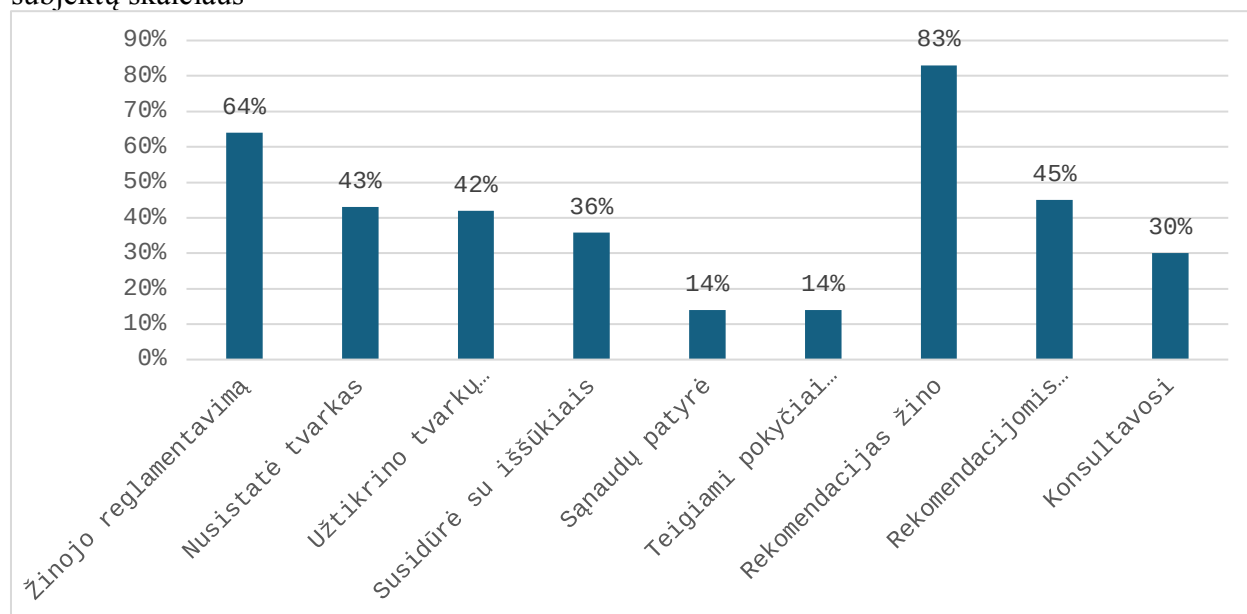
SĄNAUDOS (136 subjektų nuomonė)

Patyrė 30 proc. subjektų *(14 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)*; **vidurkis – 341 Eur.** Detaliau:

3 dalis. Kita apklausos informacija.

Subjektų apklausos rezultatai, kai visi procentai paskaičiuoti nuo visų dalyvavusių apklausoje subjektų skaičiaus

2 priedas. Apskaitos paslaugų teikėjų apklausa ir rezultatų analizė. Apklausa atlikta 2024 m. gegužę. Atliko UAB Rinkos tyrimų centras.

1 dalis. Klausimynas.

APSKAITOS PASLAUGAS TEIKIANČIŲ SUBJEKTŲ

APKLAUSOS KLAUSIMYNAS

1. Į klausimus, kuriuos jums pateiksiu geriausiai galės atsakyti įmonės vadovas ar kitas už sprendimus įmonėje atsakintas asmuo. Prašau nurodykite, kokias pareigas užimate įmonėje:

- 1) Įmonės savininkas
- 2) Direktorius
- 3) Direktorius pavaduotojas
- 4) Kita _____

2. Ar Jums yra žinomas nuo 2022 m. gegužės 1 dienos nustatytas Finansinės apskaitos įstatymo reglamentavimas³², kuriuo vadovaujantis apskaitos paslaugas teikiantys subjektai **turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis?**

- 1) Taip
- 2) Ne

3. Ar Jūsų įmonėje buvo nustatyta Tvarka pagal 2022 m. gegužės 1 d. įsigaliojusį reglamentavimą?

- 1) Taip
- 2) Ne

4. Su kokiais iššūkiais teko susidurti nustatant Tvarką?

5. Ar nusistatytos Tvarkos yra laikomasi?

- 1) Taip laikomas
- 2) Iš dalies
- 3) Ne, nesilaikoma

³² Finansinės apskaitos įstatymo:

- 2 straipsnio 21 dalis: „21. **Vidaus kontrolė** – visuma subjekto nusistatytų kontrolės priemonių, kuriomis užtikrinamas bent šių apskaitai keliamų reikalavimų laikymasis:

- 1) laiku ir teisingai parengti apskaitos dokumentus;
- 2) laiku ir teisingai užregistruoti ūkines operacijas;
- 3) apsaugoti prieigas prie apskaitos informacinių sistemų ir apskaitos registų;
- 4) faktiniais turto ir įsipareigojimų likučiais pagrįsti apskaitos registų duomenis;
- 5) saugoti apskaitos dokumentus ir apskaitos registrus, o juos praradus arba sugadinus – atkurti.“

- 13 straipsnio 1 dalies 4 punktas:

„13 straipsnis. Apskaitos organizavimas

1. Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą:

- 4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;“

6. Jei į Q5 atsakė „Iš dalies“ arba „Ne, nesilaikoma“) Dėl kokių priežasčių nepavyksta laikytis nustatytos tvarkos?

7. (Jei į Q5 atsakė „Taip laikomasi“ arba „Iš dalies“) Kas pasikeitė teikiamų apskaitos paslaugų kokybėje nustatčius ir laikantis nustatytos Tvarkos?

1) _____

2) Niekas nepasikeitė

8. (Jei į Q5 atsakė „Taip laikomasi“ arba „Iš dalies“) Ar patyrėte papildomų sąnaudų (pvz. laiko, žmogiškųjų išteklių, kaštų) dėl šio reguliavimo? Jei taip, pakomentuokite

1) Ne, nepatyrėme

2) Taip _____

9. Ar žinote, kad Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo tarnyba prie LR Finansų ministerijos įsigaliojus reglamentavimui įmonėms parengė ir paskelbė rekomendacijas „APSKAITOS PASLAUGŲ TEIKIMO IR KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS“?

1) Taip, esu gerai su jomis susipažinęs

2) Taip šiek tiek apie tai girdėjau

3) Ne, nežinau (pereiti prie Q12)

10. Ar naudojotės šiomis Rekomendacijomis?

1) Taip

2) Ne

11. (Jei į Q10 atsakė „Taip“), įvertinkite Rekomendacijų naudą Jūsų atstovaujamai įmonei?

12. Ar konsultavotės Tvarkos ir rekomendacijų klausimais su Tarnyba (Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo tarnyba prie LR Finansų ministerijos)?

1. Taip

2. Ne

13. (Jei į Q12 atsakė „Taip“), Kaip vertinate Jums suteiktą konsultacinę pagalbą?

1) Labai gerai

2) Gerai

3) Vidutiniškai

4) Blogai

5) Labai blogai

14. Kiek bendrai darbuotojų dirba jūsų įmonėje?

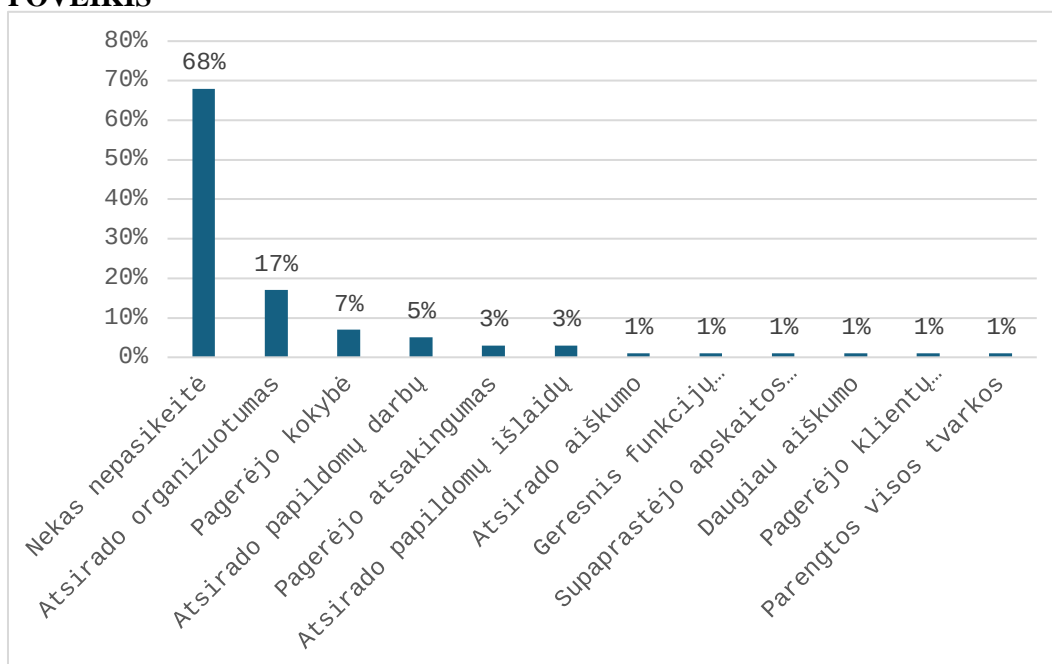
15. Kiek įmonėje yra darbuotojų teikiančių apskaitos paslaugas?

2 dalis. Apklauso rezultatai.

Apskaitos paslaugų tiekėjų apklausa (apklausti 252 apskaitos paslaugas teikiantys subjektai³³)

	Žinojimas	Tvarkos nusistatymas	Tvarkos laikymasis
Apskaitos organizavimo tvarka pagal FAĮ	97 proc.	85 proc. nuo žinojusių apie tvarką <i>(82 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)</i>	80 proc. nuo nusistačiusių tvarką <i>(78 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)</i> 12 proc. iš dalies

POVEIKIS

IŠŠŪKIAI

Su iššūkiais susikūrė 34 proc. apskaitos paslaugų teikėjų (nuo visų dalyvavusių apklausoje)

Laiko trūkumas	32,1%
Neaiškus įstatymas	20,2%
Smulkmenišką aprašymą	9,5%
Informacijos paieška	8,3%
Susipažinti su įstatymu	4,8%
Piniginės išlaidos	4,8%
Pritaikyti įmonėje	3,6%
Daug darbo	3,6%
Sunkumai su klientais	3,6%

Kiti iššūkiai – 10 proc.

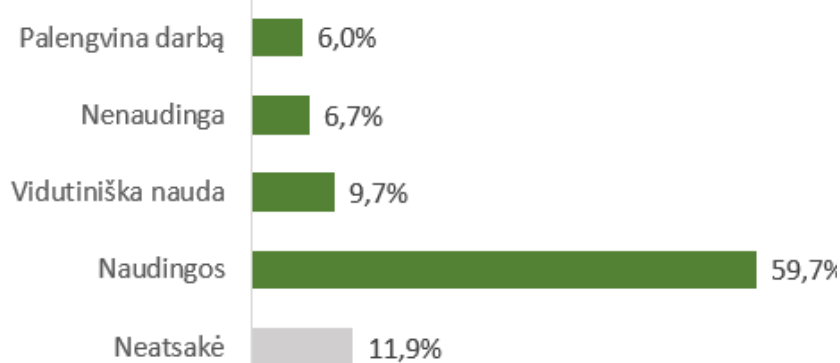
	Patyrė	Detalizacija

³³ Subjektuose apklaustas: direktorius (85 proc. atvejų), įmonės savininkas (15 proc.), buhalteris (4 proc.), kita (6 proc.); Darbuotojų skaičius įmonėje: iki 5 darbuotojų (85 proc.), 6-10 darbuotojų (10 proc.), 11 ir daugiau darbuotojų (5 proc.).

SĄNAUDOS	74 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje	Laiko – 82 proc. Žmogiškųjų išteklių – 16 proc. Finansinių – 27 proc. Kitos neįvardintos sąnaudos – 2 proc.
-----------------	--	--

	Žinojimas	Naudojimas
Rekomendacijos	41 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje 32 proc. girdėjo apie jas	72 proc. nuo žinojusių apie Rekomendacijas (30 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje)

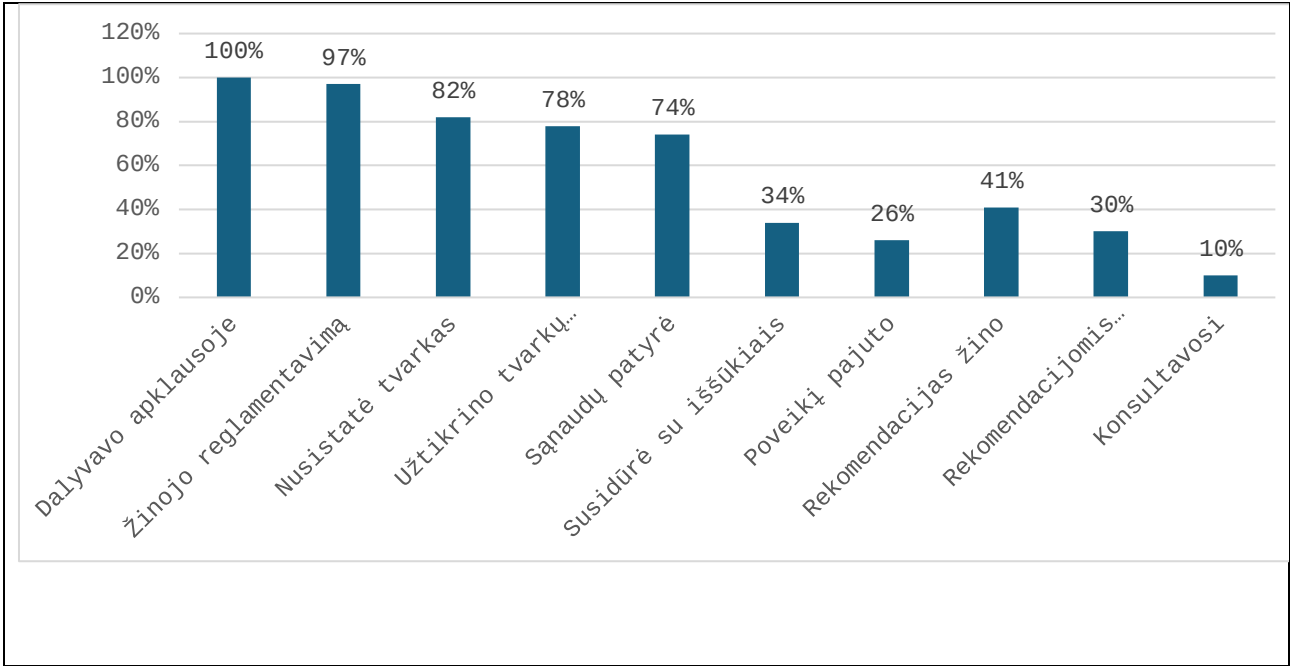
Rekomendacijų **vertinimas** (reikšmingiausi atsakymai)

	Konsultavosi	Vertinimas (imtis 25 subjektai, kurie konsultavosi)
Konsultacijos	10 proc.	48 proc. – labai gerai (5 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje) 48 proc. – gerai (5 proc. nuo visų dalyvavusių apklausoje) 4 proc. – vidutiniškai

3 dalis. Kita apklausos informacija.

Apskaitos subjektų apklausos rezultatai, kai visi procentai paskaičiuoti nuo visų dalyvavusių apklausoje apskaitos subjektų skaičiaus.

3 priedas. Klausimynas apskaitos paslaugas teikiančius subjektus vienijančioms asociacijoms ir apibendrinti atsakymai.

1 dalis. Klausimynas.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS APSKAITOS ĮSTATYMO TEISINIO
REGULIAVIMO POVEIKIO *EX POST* VERTINIMO
KLAUSIMYNAS (APSKAITOS ASOCIACIJOMS)**

Šiuo metu Finansų ministerija atlieka teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą dėl Finansinės apskaitos įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatų³⁴, kuriomis nustatoma pareiga, kad finansinės apskaitos paslaugas teikiantys subjektai (toliau – apskaitos paslaugų teikėjai) **turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką**, kuri skirta teikiamų paslaugų kokybei užtikrinti.

Pažymime, kad vertinamasis laikotarpis yra nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2024 m. balandžio 30 d.

1. Ar, Jūsų žiniomis, apskaitos paslaugų teikėjai žino apie įsigaliojusį reglamentavimą?
2. Ar, Jūsų nuomone, apskaitos paslaugų teikėjai laikosi įsigaliojusio reglamentavimo? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?
3. Ar vertinamuoju laikotarpiu esate sulaukę klausimų iš apskaitos paslaugų teikėjų dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nustatymo? Jei taip – kokių dažniausiai?
4. Ar, Jūsų žiniomis, apskaitos paslaugų teikėjai žino apie Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos parengtas ir paskelbtas rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės³⁵?
5. Ar turite žinių, kad įsigaliojus naujam reglamentavimui apskaitos paslaugų teikėjai dėl to patyrė sąnaudų? Kokių?
6. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą reglamentavimą buvo pasiektas tikslas, kad apskaitos paslaugų teikėjai nusistatytų tokias apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės priemones, kurios būtų praktiškos, nenustatančios perteklinių procedūrų, tinkamos apskaitos kokybei užtikrinti?
7. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusio reglamentavimo, kuriuo nustatoma, kad apskaitos paslaugų teikėjai turi nustatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?

³⁴Įstatymo 12 straipsnis. **Metodinis vadovavimas apskaitai**

6. Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl:

4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos;

Įstatymo 14 straipsnis. Apskaitos tvarkymas

3. Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

³⁵ https://avnt.lrv.lt/uploads/avnt/documents/files/Rekomendacijos_APTK_organizavimas.pdf

2 dalis Apskaitos asociacijų apibendrinti atsakymai.

Klausimai dėl apskaitos paslaugų organizavimo reikalavimų	Apibendrinti atsakymai
1. Ar, Jūsų žiniomis, apskaitos paslaugų teikėjai žino apie įsigaliojusį reglamentavimą?	Žino
2. Ar, Jūsų nuomone, apskaitos paslaugų teikėjai laikosi įsigaliojusio reglamentavimo? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?	informacijos nerenka
3. Ar vertinamuoju laikotarpiu esate sulaukę klausimų iš apskaitos paslaugų teikėjų dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nustatymo? Jei taip – kokių dažniausiai?	nesulaukė
4. Ar, Jūsų žiniomis, apskaitos paslaugų teikėjai žino apie Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos parengtas ir paskelbtas rekomendacijas dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės ?	
5. Ar turite žinių, kad įsigaliojus naujam reglamentavimui apskaitos paslaugų teikėjai dėl to patyrė sąnaudų? Kokių?	neturi informacijos
6. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą reglamentavimą buvo pasiektas tikslas, kad finansinės apskaitos paslaugas teikiantys subjektai nusistatytų tokias apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės priemones, kurios būtų praktiškos, nenustatančios perteklinių procedūrų, tinkamos apskaitos kokybei užtikrinti?	atsakymui reikia analizės
7. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusio reglamentavimo, kuriuo nustatoma, kad apskaitos paslaugų teikėjai turi nustatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?	rekomendacijos pakankamos; bet jei yra reglamentavimas reikia jo palaikymo; tik jam esant bus efektyvumas

4 priedas. Klausimynas verslo asociacijoms ir apklausos rezultatų apibendrinimas.

1 dalis. Klausimynas

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS APSKAITOS ĮSTATYMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO *EX POST* VERTINIMO KLAUSIMYNAS (ASOCIACIJOMS)

Šiuo metu Finansų ministerija atlieka teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą dėl Finansinės apskaitos įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatų³⁶, kuriomis nustatoma pareiga pelno siekiančio ir pelno nesiekiančio subjekto, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, (toliau – subjektai) vadovui nustatyti vidaus kontrolės priemonės ir užtikrinti jų taikymą.

Pažymime, kad vertinamasis laikotarpis yra nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2024 m. balandžio 30 d.

1. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai žino apie įsigaliojusį reglamentavimą? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?
2. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai laikosi įsigaliojusio reglamentavimo? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?
3. Ar vertinamuoju laikotarpiu esate sulaukę klausimų iš subjektų dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo ir taikymo? Jei taip – kokių dažniausiai?
4. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai žino apie Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie FM (toliau – AVNT) parengtas rekomendacijas dėl vidaus kontrolės priemonių³⁷, galimybę dėl jų konsultuotis su AVNT?
5. Ar turite žinių, kad įsigaliojus naujam reglamentavimui subjektai dėl to patyrė sąnaudų? Kokių?
6. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą teisinį reguliavimą buvo išspręstos problemos, kai teisės aktais nustatytos taisyklės dėl inventorizacijos, kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo, dingusių, visiškai ar iš dalies sugadintų apskaitos dokumentų ir apskaitos registru atkūrimo trukdė subjektui laisvai pasirinkti atliekamus procesus, kurie būtų efektyvūs ir atitinkantys subjekto veiklos specifiką?
7. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą reglamentavimą buvo pasiektas tikslas, kad subjektai nusistatytų tokias vidaus kontrolės priemones, kurios būtų praktiškos, nenustatančios perteklinių procedūrų bei užtikrintų finansinės apskaitos kokybę?

³⁶ 12 straipsnis

6. Vyriausybės įgaliota įstaiga rengia, suderinusi su Finansų ministerija, skelbia ir teikia konsultacijas dėl:

3) rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, dėl vidaus kontrolės organizavimo;

4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos;

13 straipsnis

1. Subjekto vadovas organizuoja subjekto apskaitą;

4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;

14 straipsnis

3. Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

³⁷ https://avnt.lrv.lt/uploads/avnt/documents/files/Rekomendacijos_VK_organizavimas.pdf

8. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusio reglamentavimo, kuriuo nustatoma, kad subjekto vadovas turi nustatyti vidaus kontrolės priemones ir užtikrinti jų taikymą? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?

2 dalis. Apklauso rezultatai (atsakymus pateikė 5 asociacijos)

Klausimai dėl vidaus kontrolės reikalavimų	Apibendrinti atsakymai
1. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai žino apie įsigaliojusį reglamentavimą? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?	4 asociacijos nurodė, kad jų nariai žino, dalyvavo seminaruose, vidaus kontrolės priemonėmis domisi apskaitos specialistai, 1 asociacija nurodė, kad žinojimo trūksta.
2. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai laikosi įsigaliojusio reglamentavimo? Iš kokios informacijos susidarėte tokią nuomonę?	4 asociacijos nurodė, kad laikosi; 1 asociacija nurodė, mikro įmonės neturi supratimo apie tvarkas, o paruošti jas – finansinė našta vadovams (finansinė našta).
3. Ar vertinamuoju laikotarpiu esate sulaukę klausimų iš subjektų dėl vidaus kontrolės priemonių nustatymo ir taikymo? Jei taip – kokių dažniausiai?	Daugiausia atsakė, kad klausimų nekilo, o jei kyla kreipiasi į atsakingas institucijas. Aktualiausia - kaip įgyvendinti reglamentavimą mažiausiomis sąnaudomis.
4. Ar, Jūsų žiniomis, subjektai žino apie Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie FM (toliau – AVNT) parengtas rekomendacijas dėl vidaus kontrolės priemonių, galimybę dėl jų konsultuotis su AVNT?	<p>Apie parengtas rekomendacijas: 4 asociacijų nariai žinojo, 1 asociacija informacijos šiuo klausimu negalėjo pateikti.</p> <p>Apie galimybę gauti konsultacijas: 3 asociacijoms netrūko informacijos apie galimybę gauti konsultacijas, 1 asociacija nurodė, kad jos nariams trūko informacijos apie galimybę konsultuotis, 1 asociacija informacijos šiuo klausimu negalėjo pateikti.</p> <p>1 asociacija nurodė, kad nors jos nariai su rekomendacijomis ir galimybe gauti konsultacijas yra susipažinę, tačiau informacijos sklaida yra ribota, ir teikė siūlymą, kad būtina aktyvi informacijos sklaida, švietimas, teikė rekomendaciją surengti viešus susitikimus, seminarus ar diskusijas.</p> <p>1 asociacija nurodė, kad nors jos nariai su rekomendacijomis ir galimybe gauti konsultacijas yra susipažinę, tačiau tokiu reglamentavimu joks tikslas nebuvo pasiektas – tvarkos yra nereikalingos, uždedančios verslui tik našta.</p>
5. Ar turite žinių, kad įsigaliojus naujam reglamentavimui subjektai dėl to patyrė sąnaudų? Kokių?	3 asociacijos atsakė, kad sąnaudų nepatyrė, kita pusė - patyrė, konkretaus dydžio neįvardijo.

<p>6. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą teisinį reguliavimą buvo išspręstos problemos, kai teisės aktais nustatytos taisyklės dėl inventorizacijos, kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo, dingusių, visiškai ar iš dalies sugadintų apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų atkūrimo trukdė subjektui laisvai pasirinkti atliekamus procesus, kurie būtų efektyvūs ir atitinkantys subjekto veiklos specifiką?</p>	<p>Dauguma pasisakė, kad problemos buvo išspręstos. Įvardijo, kad tvarkos ir taisyklės yra nustatytos jau nuo seniau; reglamentavimas leidžia pasirinkti efektyvesnes priemones.</p>
<p>7. Ar, Jūsų manymu, taikant nustatytą reglamentavimą buvo pasiektas tikslas, kad subjektai nusistatytų tokias vidaus kontrolės priemones, kurios būtų praktiškos, nenustatančios perteklinių procedūrų bei užtikrintų finansinės apskaitos kokybę?</p>	<p>2 asociacijos nurodė, kad tikslas buvo pasiektas, 1 asociacija – kad tikslą pasiekė tik tie subjektai, kurie nustatytą reglamentavimo laikosi, 1 asociacija – kad kurios įmonės jau iki įstatymo priėmimo laikėsi įmonės nustatytų procedūrų ir papildomų neįdiegė, 1 asociacija – kad tikslas yra pasiekiamas ne dėl teisinio reglamentavimo, bet dėl bendro įmonės darbo organizavimo.</p>
<p>8. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusio reglamentavimo, kuriuo nustatoma, kad subjekto vadovas turi nustatyti vidaus kontrolės priemones ir užtikrinti jų taikymą? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?</p>	<p>Visos asociacijos nurodė, kad reglamentavimas yra pakankamas, o 2 iš jų – kad reglamentavimas yra net perteklinis, nes atsakingos įmonės ir iki teisinio reglamentavimo pokyčių turėjo joms reikalingas tvarkas ir laikėsi reikiamų procedūrų.</p>

5 priedas. Klausimynas akademinei bendruomenei ir apibendrinti atsakymai.

1 dalis. Klausimynas.

<p>1. Ar esate atlikę tyrimų ir (ar) analizių (toliau – tyrimų) įsigaliojusio reglamentavimo tema? Jei esate atlikę tokių tyrimų ir (ar) analizių, kokie buvo jų rezultatai?</p> <p>2. Ar esate susipažinę / žinote kitų mokslininkų ar įstaigų atliktų tyrimų dėl griežtai nustatytų tvarkų ar procedūrų privalumų ar trūkumų? Kokie jų rezultatai?</p> <p>3. Ar esate susipažinę / žinote kitų mokslininkų ar įstaigų atliktų tyrimų dėl vidaus kontrolės priemonių taikymo apskaitos organizavimo srityje?</p> <p>4. Ar tyrimų duomenys leistų spręsti, koks reglamentavimas būtų efektyvesnis, tinkamesnis apskaitos duomenų kokybei užtikrinti?</p> <p>5. Ar Jūsų universitete dėstomi dalykai apima vidaus kontrolės sistemos kūrimą, praktinį pritaikymą?</p> <p>6. Ar turite įžvalgų dėl galimo reglamentavimo poveikio finansinių ataskaitų kokybei?</p> <p>7. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusios nuostatos, kad subjekto vadovas turi nustatyti vidaus kontrolės priemones ir užtikrinti jų taikymą? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?</p> <p>8. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusios nuostatos, kad finansinės apskaitos paslaugas teikiantys subjektai turi nustatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?</p>
--

2 dalis. Apklausos rezultatai (atsakymus pateikė 2 universitetai).

Klausimai	Apibendrinti atsakymai
<p>1. Ar esate atlikę tyrimų ir (ar) analizių (toliau – tyrimų) įsigaliojusio reglamentavimo tema? Jei esate atlikę tokių tyrimų ir (ar) analizių, kokie buvo jų rezultatai?</p>	<p>Mokslinius tyrimus ar analizes atliko 1 universitetas. Jo duomenimis, įstatymo įgyvendinimo tema buvo analizuota ir aptarta atliekant minimalias apklausas auditorių, vidaus auditorių asociacijos valdybos narių ir studentų, dirbančių apskaitos paslaugas teikiančiose įmonėse. Gauti rezultatai rodo tam tikras bendras tendencijas. Auditorių požiūriu Įstatymu nustatytas valstybinio reguliavimo sumažinimas, <i>suteikiant daugiau</i> laisvės subjektams organizuojant apskaitą ir pasirenkant reikalingas vidaus kontrolės priemones, vertinamas teigiamai. Jau šių metų auditai rodo, kad subjektai adekvačiau pagal veiklos pobūdį pasirengia ir apsirašo vidaus kontrolės tvarką ir kontrolės priemones. <i>Pastaba: vienerių metų laikotarpis yra per trumpas atlikti išsamesnius tyrimus ir vertinti poveikį.</i></p>
<p>2. Ar esate susipažinę / žinote kitų mokslininkų ar įstaigų atliktų tyrimų dėl griežtai nustatytų</p>	<p>Vieno universiteto nuomone, konkrečių tyrimų dėl reglamentavimo griežtumo apskaitos kontrolės srityje nėra atlikta, tačiau kitose</p>

<p>tvarų ar procedūrų privalumų ar trūkumų? Kokie jų rezultatai?</p>	<p>sirtyse atlikti tyrimai rodo, kad pagrindiniai standartizavimo privalumai yra nuoseklumo užtikrinimas, kokybės kontrolė, supaprastintas patikrinimas, darbuotojų parengimas ir apmokymas, efektyvumo didinimas, rizikos mažinimas. Pagrindiniai trūkumais įvardinami mažinamas kūrybiškumas, nepaliekama vietos lankstumui ir prisitaikymui prie situacijos ar aplinkybių, sumažėjusios galimybės individualiems sprendimams.</p>
<p>3. Ar esate susipažinę / žinote kitų mokslininkų ar įstaigų atliktų tyrimų dėl vidaus kontrolės priemonių taikymo apskaitos organizavimo srityje?</p>	<p>Vieno universiteto nuomone, yra nemažai mokslinių publikacijų, galinčių suteikti įžvalgų apie iššūkius ir galimybes, susijusius su technologijų integravimu į vidines kontrolės sistemas ir pan. (įv. užsienio šalių tyrimai publikuojami). Vieno universiteto nuomone, po reglamentavimo pasikeitimo moksliniai tyrimai šioje srityje nebuvo atliekami.</p>
<p>4. Ar tyrimų duomenys leistų spręsti, koks reglamentavimas būtų efektyvesnis, tinkamesnis apskaitos duomenų kokybei užtikrinti?</p>	<p>Konkretūs tyrimai nėra atlikti. Situaciją geriausiai galėtų įvertinti nacionaliniu lygmeniu auditoriai, kurie už 2023 m. jau vertina vidaus kontrolės priemonių įgyvendinimą. Jų apklausa tinkamiausiai atskleistų egzistuojančias taikymo spragas.</p>
<p>5. Ar Jūsų universitete dėstomi dalykai apima vidaus kontrolės sistemos kūrimą, praktinį pritaikymą?</p>	<p>Taip. Apima vidaus kontrolės sistemos diegimo problematiką, o praktinio taikymo klausimus studentai sprendžia per rengiamus baigiamuosius darbus</p>
<p>6. Ar turite įžvalgų dėl galimo reglamentavimo poveikio finansinių ataskaitų kokybei?</p>	<p>Vieno universiteto nuomone, reglamentavimas, parengtos rekomendacijos dėl įvairių tvarkų įgyvendinimo, yra orientuotas į apskaitos tvarkymo gerąją praktiką, todėl įžvalgų neturi. Vieno universiteto nuomone, jis įžvalgų turėtų.</p>
<p>7. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusios nuostatos, kad subjekto vadovas turi nustatyti vidaus kontrolės priemones ir užtikrinti jų taikymą? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?</p>	<p>Universitetai nurodė, kad reglamentavimas pakankamas. Pridėta pastaba, kad nors įstaigos vadovui įvesta prievolė nustatyti ir užtikrinti vidaus kontrolės priemonių taikymą, tačiau Finansinės apskaitos įstatymas detalizuoja tik apskaitos kontrolės reikalavimus. Įmonės, kurios turi įsidiegusios kokybės valdybos modelius (pvz. ISO9000, COSO, LEAN, kt.) tas klaidina ir sukuria perteklinį poreikį užtikrinti atitiktį teisės aktams. Tuo tarpu mažose įmonėse, kur šių reikalavimų apskaitos kontrolės reikalavimų taikymas būtų aktualesnis, jis gali būti neįgyvendinamas, kadangi jokia institucija neturi prievolės tikrinti</p>

	<p>kaip šio reikalavimo laikomasi. <u>Todėl, galima sakyti, kad didelėms įmonėms šis reikalavimas sukelia perteklinę administracinę našta, o mažoms jokio poveikio nedaro.</u> Vienintelės įmonės, kurias realiai gali veikti šis reikalavimas gerąją prasme – tai įmonės, kurios yra pakankamai nedidelės, tačiau jau viršija privalomo finansinio audito kriterijus.</p>
<p>8. Kokia yra Jūsų nuomonė dėl įsigaliojusios nuostatos, kad finansinės apskaitos paslaugas teikiantys subjektai turi nustatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką? Ar, Jūsų manymu, reglamentavimas yra pakankamas?</p>	<p>Pakankamas. Reikalavimas teisingas, tačiau, vėl gi, nėra jokio kontrolės mechanizmo dėl šių tvarkų buvimo, kokybės, atnaujinimo, todėl šis reikalavimas didelės prasmės neturi.</p>

6 priedas. Tarnybos atsakymo apie konsultacijas santrauka.

Informacija apie konsultacijas laikotarpiu nuo 2022 m. gegužės 1d. iki 2024 m. balandžio 30 d.:

	Konsultacijų raštu skaičius vertinimo laikotarpiu	Konsultacijų raštu skaičiaus pasikeitimas įsigaliojus naujam reglamentavimui, vertinant konsultacijas raštu su ankstesniais laikotarpiais suteiktų konsultacijų raštu skaičiumi	Ar besikreipiantys dėl iškilusių klausimų žinojo apie...
Dėl vidaus kontrolės priemonių nusistatymo ir taikymo užtikrinimo	16*	1,87 proc.	Žinojo (išvada pagal paklausimus raštu), o žodžiu - nėra informacijos, nes klausimai nefiksuoti pagal temas
Dėl vidaus kontrolės organizavimo rekomendacijų	0	Nebuvo klausimų raštu	Besikreipiantys dėl vidaus kontrolės apie rekomendacijas žinojo ne visi (išvada pagal paklausimus raštu), o žodžiu - nėra informacijos, nes klausimai nefiksuoti pagal temas
Dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nustatymo ir jos laikymosi	0	Nebuvo klausimų raštu	Raštu nebuvo klausimų, o žodžiu - nėra informacijos, nes klausimai nefiksuoti pagal temas
Dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės rekomendacijų	0	Nebuvo klausimų raštu	Raštu nebuvo klausimų, o žodžiu - nėra informacijos, nes klausimai nefiksuoti pagal temas

***KLAUSIMŲ (iš viso 16 vnt.) įvairovė kreipiantis dėl vidaus kontrolės susiję su:**

1. apskaitos dokumentų rengimas;
2. apskaitos dokumentuose nurodomos privalomos informacijos pateikimas;
3. dokumentų pasirašymas;
4. dokumentų saugojimas;
5. inventorizacijos privalomumas ir jos atlikimo tvarkų nustatymas (2vnt.);
6. vidaus tvarkų parengimo prievolė ir atsakomybė (2vnt.).

1-4 klausimais gauta 12 paklausimų raštu.

Kita aktuali informacija:

- Informacijos apie konsultacijas **žodžiu** atskirai tik dėl vidaus kontrolės ir vertinimo laikotarpiu nekaupė.

- Konsultacijų žodžiu skaičius (**laikotarpiu nuo 2023m. III k. iki 2024 m. balandžio 30 d.**) dėl visų FAĮ 12 str. 6d. 2-6p. rekomendacijų ir jų taikymo sritimis – **92 vnt.**
- Atskirai pagal kiekvieną rekomendaciją klausimai **nebuvo skaičiuoti.**
- Suteikiant konsultacijas papildomai informuojama apie Rekomendacijas.

7 priedas. Tarnybos informacija apie patirtas sąnaudas dėl įsigaliojusio reglamentavimo.

1 dalis. Informacija apie Rekomendacijas „Vidaus kontrolės organizavimas“.

- 2022-01 / 2022-03 Projekto rengimas, koregavimas ir derinimas užtruko apie 2 mėn., t. y. **iš viso 333,6 darbo val.**, vertinant, kad vidutinis mėnesio darbo valandų skaičius 2022 m. buvo 166,8 darbo valandos³⁸.
- Vertinant, kad AVNT vyriausiojo specialisto vidutinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių 2022 m. I ketvirtį buvo 1 865,96 Eur/mėn.³⁹, tai vidutinis valandinis darbo užmokestis yra 11,19 Eur/val. **Iš viso 3 732,98 Eur.**
- 2022-10-13 viešas rekomendacijų pristatymas 1 val., pasirengimas pristatymui 8 val. **Iš viso 9 val.** po 11,19 Eur/val. yra **100,71 Eur.**
- 2023-11-14 viešas pakartotinis rekomendacijų pristatymas 1 val., pasirengimas pristatymui 1 val. **Iš viso 2 val.** po 11,19 Eur/val. yra **22,38 Eur.**

Iš viso 3 856,07 Eur.

2 dalis. Informacija apie Rekomendacijas „Apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės tvarka“.

- 2022-04 / 2022-06 Projekto rengimas, koregavimas ir derinimas užtruko apie 1 mėn. t. y. **iš viso 166,8 darbo val.**, vertinant, kad vidutinis mėnesio darbo valandų skaičius 2022 m. buvo 166,8 darbo valandos.
- Vertinant, kad AVNT vyriausiojo specialisto vidutinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių 2022 m. II ketv. buvo 2 218,59 Eur/mėn., tai **iš viso 2 218,59 Eur.**
- 2022-10-14 viešas rekomendacijų pristatymas 1 val., pasirengimas pristatymui 8 val. **Iš viso 9 val.** po 13,30 Eur/val. yra **119,70 Eur.**

Iš viso 2 338,29 Eur.

3 dalis. Apibendrinta kita informacija

Vertinant, kad nuo 2022-05-01 iki 2024-04-30 dėl pasikeitusio teisinio reglamentavimo ir pradėtų teikti konsultacijų, susijusių su Finansinės apskaitos įstatymo 12 str. 6 d. 2-6 p. nustatytais rekomendacijomis ir jų taikymo sritimis, AVNT suteikė tik apie 1,59 proc. daugiau konsultacijų raštu ir žodžiu nei įprastai, lyginant bendrą suteikiamų konsultacijų kiekį, todėl AVNT vertinimu, dėl papildomai atsiradusių konsultacijų, teikiamų rekomendacijų taikymo srityse, papildomų didesnių sąnaudų AVNT nepatyrė.

³⁸ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4e45dff05e8b11eca9ac839120d251c4>

³⁹ <https://avnt.lrv.lt/lt/administracine-informacija/darbo-uzmokestis/2022-m-darbo-uzmokestis/>

8 priedas. 2024-06-05 VMI atsakymo Nr. R-2065 dėl *ex post* vertinimo apibendrinimas .

ATSKIROS PAKLAUSIMŲ STATISTIKOS NĖRA:

Atskirai **statistika** dėl paklausimų apie vidaus kontrolės priemonių organizavimą **įmonėse nebuvo vedama**, todėl nėra galimybės nustatyti tokių paklausimų skaičiaus per nurodytą laikotarpį.

PERSIUNTIMAI AVNT:

Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau — VMI) gaunami **paklausimai apskaitos klausimais persiunčiami pagal kompetenciją į Audito**, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Finansų ministerijos. Per laikotarpį nuo 2022-05-01 iki 2024-06-03 VMI persiuntė **100 paklausimų** (atitinkamai 2022 m. (nuo 05-01) – 24; 2023 m. - 50; 2024 (iki 06-01) – 26 paklausimai).

NUKREIPIMAI Į REKOMENDACIJAS:

Tais atvejais, kai konkretaus klausimo apie apskaitos organizavimo kontrolės priemonių nustatymą nepateikta, bet atsakant į mokestinį klausimą išvelgiama, kad jis aktualus, **paklausimas nepersiunčiamas, o jame tiesiog nukreipiama į AVNT parengtas rekomendacijas** subjektams (išskyrus viešojo sektoriaus subjektus) dėl vidaus kontrolės organizavimo.

Dažniausiai užduodami klausimai:

- kasos darbo organizavimas,
- vidaus apskaitos dokumentai (siuntimai į komandiruotę vidinėje elektroninėje sistemoje, avanso apyskaitos, kt.),
- buhalterinių pažymų pildymo būtinumas,
- inventurizacijos tvarka,
- kuro nurašymo dokumentai;
- automobilių naudojimo įforminimas,
- dokumentų saugojimo organizavimas,
- elektroniniai dokumentai,
- bilietų naudojimas,
- grynųjų pinigų operacijos.

KONTROLĖ

Kontrolės procedūrų metu nustatyta, kad **dalį subjektų tinkamai įgyvendino** nuo 2022-05-01 naujai įsigaliojusias nuostatas, kuomet subjekto vadovų nustatyta subjekto **vidaus kontrolės tvarka užtikrina** Įstatymu apskaitai keliamų reikalavimų laikymąsi. Tačiau pastebėta, kad **ne visi subjektų vadovai yra susipažinę su Įstatymo pakeitimu**, todėl iki šiol nustatomi apskaitos vedimo, dokumentų saugojimo ar savalaikio pateikimo pažeidimai.

PROTOKOLAI:

Kadangi VMI kontrolėms procedūroms atrenka tik rizikingiausius dėl galimo mokestinių prievolių netinkamo vykdymo mokesčių mokėtojus, tai ir **protokolų ar nutarimų**, kai protokolas nesurašomas, **dinamika** pagal Administracinių nusižengimų kodekso 205 straipsnio nuostatas **nerodo, nusižengimų mažėjimo masto**, t. y. per 2019 m. pagal 205 straipsnį surašyti 467 protokolai ar nutarimai, kai protokolas nesurašomas, per 2020 m. – 454, per 2021 m. – 511, per 2022 m. – 722, per 2023 m. – 712).

ATSAKOMYBĖ:

Nuo 2022 m. gegužės 1 dienos iki 2024 m. gegužės 31 dienos (2024-06-03 dienos duomenimis) VMI, vykdydama visas jai priskirtas funkcijas, pagal Administracinių nusižengimų kodekso 205 straipsnio nuostatas iš viso surašė 1381 administracinių nusižengimų protokolą ar nutarimą, kai protokolas nesurašomas (atitinkamai, skirstant atskirais laikotarpiais: nuo 2022-05-01

iki 2022-12-31 – 476, nuo 2023-01-01 iki 2023-12-31 – 712, nuo 2024-01-01 iki 2024-05-31 – 193).
Tačiau iš pateiktų duomenų nėra galimybės išskirti, kiek atvejų VMI darbuotojai ėmėsi administracinės teisenos veiksnių konkrečiai pagal nuostatas, kai subjekte nebuvo nustatyta vidaus kontrolės tvarka ar nebuvo jos laikomasi.

9 priedas. Trumpa vertinimo metodų apžvalga.

Vertinimui atlikti buvo naudojamas apklausos metodas, kuriuo buvo siekiama sužinoti šių asmenų grupių nuomonę bei turimą aktualią informaciją su vertinimu susijusiais klausimais:

1) Dėl vidaus kontrolės:

- pavienių pelno siekiančių⁴⁰ ir pelno nesiekiančių subjektų⁴¹ – apklausos klausimynas ir rezultatai pateikiami 1 priede;

- pagal atskiras veiklos sritis subjektus vienijančių asociacijų⁴² – apklausos klausimynas ir rezultatai pateikiami 4 priede;

2) Dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės:

- pavienių apskaitos paslaugų teikėjų (toliau – apskaitos paslaugų teikėjų apklausa)⁴³ – apklausos klausimynas ir rezultatai pateikiami 2 priede;

- apskaitos ir audito paslaugas teikiančius subjektus vienijančių asociacijų – apklausos klausimynas ir rezultatai pateikiami 3 priede;⁴⁴

3) Bendrai dėl vertinimo dalyko:

- akademinės bendruomenės atstovų⁴⁵ – klausimai ir apibendrinti atsakymai pateikiami 5 priede;

- VMI – apibendrinta informacija pateikiama 8 priede;

- Tarnybos – apibendrinta informacija pateikiama 6 ir 7 prieduose.

Pavienių subjektų apklausos leido surinkti kiekybinius duomenis. Rezultatai buvo pateikti skaitine, procentine duomenų išraiška.

Asociacijų, universitetų atsakymai į pateiktus klausimynus analizuojami ir vertinami kokybiniu vertinimo metodu, atsakant į klausimus „kaip“ ir „kodėl“.

⁴⁰ Apklausti 244 subjektai;

⁴¹ Apklausti 69 subjektai;

⁴² Į asociacijoms skirtą klausimyną atsakymus pateikė 5 asociacijos: LVK – 35 verslo asociacijos LPK – 4000 įmonių; Jūrų krovos – 12 įmonių; PPAR – 860 įmonės; KIGSA – 195 nariai;

⁴³ Apklausti 252 apskaitos paslaugas teikiantys subjektai;

⁴⁴ Į klausimyną, skirtą apskaitos asociacijoms atsakymus pateikė 3 apskaitos paslaugas teikiančius subjektus vienijančios asociacijos: LAR- 316 narių (2022 m.), LAJA – 54 nariai LBAA – 667 nariai;

⁴⁵ Apklausoje dalyvavo 3 universitetai: KTU, MRU, VU, atsakymus į juos pateikė MRU ir VU.

(Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo ataskaitos forma)

Lietuvos Respublikos finansų ministerija

(institucijos pavadinimas)

**LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS APSKAITOS ĮSTATYMO TEISINIO
REGULIAVIMO POVEIKIO *EX POST* VERTINIMO ATASKAITA**

_____ 2024 _____ Nr. _____
(data)

1.	<p>Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo (toliau – <i>ex post</i> vertinimas) dalykas</p> <p>Finansinės apskaitos įstatymo (toliau – FAĮ) 12 straipsnio 6 dalies 3 ir 4 punktų¹, 13 straipsnio 1 dalies 4 punkto², 14 straipsnio 3 dalies³ nuostatos dėl:</p> <ul style="list-style-type: none">- vidaus kontrolės priemonių nusistatymo ir laikymosi;- finansinės apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymas ir laikymasis;- Tarnybos įgaliojimo parengti ir paskelbti rekomendacijas ir teikti konsultacijas dėl: vidaus kontrolės ir apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkų.
2.	<p>Peržiūros nuostatos šaltinis ar ministro sprendimas:</p> <p>Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-680 (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 9 dalimi nustatyta, kad Lietuvos Respublikos finansų ministerija po 2 metų nuo Įstatymo įsigaliojimo dienos per 6 mėnesius atlieka Įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Finansinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 6 dalies 3 ir 4 punktuose⁴, 13 straipsnio 1 dalies 4 punkte⁵, 14 straipsnio 3 dalyje⁶ nustatyto teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimą (toliau – <i>ex post</i> vertinimas).</p>

¹ 3) rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, dėl vidaus kontrolės organizavimo;
4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos;

² 4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;

³ 3. Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

⁴ 3) rekomendacijų subjektams, išskyrus viešojo sektoriaus subjektus, dėl vidaus kontrolės organizavimo;
4) rekomendacijų apskaitos paslaugas teikiantiems subjektams dėl apskaitos paslaugų teikimui taikomos darbo organizavimo ir kontrolės tvarkos;

⁵ 4) nustato vidaus kontrolės priemones ir užtikrina jų taikymą;

⁶ 3. Apskaitos paslaugas teikiantis arba apskaitos funkciją atliekantis subjektas turi nusistatyti apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarką ir jos laikytis.

3.	<p>Duomenys apie numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą (toliau – <i>ex ante</i> vertinimas):</p> <p>FAĮ minėtų nuostatų numatomo teisinio reguliavimo <i>ex ante</i> vertinimas atliktas ir atskiru dokumentu paskelbtas nebuvo, tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte buvo nurodyta, kad nuostatų pakeitimais tikimasi teigiamo poveikio verslo sąlygoms. Pristatymo prie reguliavimo preliminarios išlaidos nebuvo skaičiuotos.</p>
4.	<p><i>Ex post</i> vertinimą atlikusi ministerija ir už <i>ex post</i> vertinimą atsakingas asmuo:</p> <p>2023 m. spalio 31 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-368 „Dėl Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo“ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Atskaitomybės, audito, turto vertinimo ir nemokumo departamento Atskaitomybės ir apskaitos metodologijos skyriaus vyriausioji specialistė Renata Totorienė (tel. (8 5) 219 9321, el. p. renata.totoriene@finmin.lt) paskirta atlikti 2021 m. lapkričio 23 d. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-680 2 straipsnio 9 dalyje nurodytų Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo nuostatų teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimą.</p>
5.	<p>Kiti subjektai, dalyvavę atliekant <i>ex post</i> vertinimą:</p> <p>Informaciją, duomenis, nuomonę, atsakymus į apklausas ir išvalgas atliekant <i>ex post</i> vertinimą teikė:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie LR finansų ministerijos; - Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR finansų ministerijos; - Apskaitos paslaugas teikiančius subjektus vienijančios asociacijos (Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacija, Lietuvos auditorių rūmai, Lietuvos apskaitos įmonių asociacija); - Verslo subjektus pagal vienijančios asociacijos: Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos pramonės, prekybos ir amatų rūmų asociacija, Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Lietuvos jūrų krovos kompanijų asociacija, Kirpėjų ir grožio specialistų asociacija; - Akademines bendruomenės atstovai (Mykolo Romerio universitetas, Vilniaus universitetas); - UAB Spinter tyrimai, kuri atliko subjektų apklausą dėl vidaus kontrolės; - UAB Rinkos tyrimų centras, kuri atliko apskaitos paslaugas teikiančių subjektų apklausas.
6.	<p>Koks buvo sprendimo dėl <i>ex post</i> vertinimo atlikimo kontekstas?</p> <p>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 24 straipsnio 1 dalies:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 punkto nuostatos 2 dalimi FAĮ nuostatų dėl vidaus kontrolės priemonių nusistatymo <i>ex post</i> vertinimas atliekamas, nes keičiamas teisinis reguliavimas – subjektams nustatant pareigą patiems nusistatyti vidaus kontrolės priemones, jų taikymo tvarką, nenustatant griežtai, kaip buvo iki šiol, priemonių taikymo tvarkos; - 1 punkto nuostatos 1 dalimi FAĮ nuostatų dėl apskaitos paslaugų teikimo organizavimo ir kontrolės tvarkos nusistatymo ir laikymosi <i>ex post</i> vertinimas atliekamas, nes reglamentuojami iki tol nereglamentuoti santykiai – apskaitos paslaugas teikiantiems

	subjektams nebuvo pareigos nusistatyti minėtą tvarką, kuri galėtų užtikrinti subjektams teikiamų apskaitos paslaugų aukštesnę kokybę.
7.	<p>Kaip buvo atliekamas <i>ex post</i> vertinimas:</p> <p>Nagrinėti finansų ministro 2024 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakyme Nr.1K-157 „Dėl Finansų ministro 2023 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 1K-368 „Dėl Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo“ patvirtinto <i>ex post</i> vertinimo plano 3 punkte nurodyti klausimai pagal veiksmingumo, poveikio ir rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus. Taikyti duomenų rinkimo būdai bei <i>ex post</i> vertinimo metodai: teisinio reguliavimo analizė, paveiktų asmenų grupių apklausos, Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos apklausos raštu, konsultacijos su ekspertais – apskaitos paslaugas teikiančius subjektus vienijančioms asociacijoms, verslo asociacijoms, akademinės bendruomenės atstovams pateikti klausimynai nuomonėms surinkti, kokybinė ir kiekybinė surinktų duomenų analizė, duomenų apibendrinimas.</p> <p>Vertinimo metu naudojami preliminarūs klausimai pagal Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 „Dėl Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo“, (toliau – Vertinimo metodika) 39 punkte nustatytus vertinimo kriterijus: veiksmingumo, poveikio ir rezultatyvumo (efektyvumo).</p>
8.	<p>Su kuo buvo konsultuotasi atliekant <i>ex post</i> vertinimą:</p> <p>Su subjektais, nurodytais šios ataskaitos 5 punkte. Jie teikė informaciją, duomenis, nuomonę, atsakymus į apklausas ir įžvalgas.</p>
9.	<p>Teisinio reguliavimo taikymas:</p> <p>Prielaidos taikyti teisinį reguliavimą buvo sudarytos. Didžioji dalis subjektų žinojo apie FAĮ nuostatas, tačiau ne visi žinojusieji pagal šias nuostatas nusistatė tvarkas, o iš nusistačiusių – ne visi jų laikėsi. Taip pat buvo pastebėta, kad tam tikri reikalavimai buvo sudėtingi ir reikalavo papildomų išteklių. Manytina, kad subjektai ignoravo naujuosius reikalavimus dėl taikymo praktikos sunkumų, dėl to, kad teisės aktais nėra nustatyta atsakomybė už įstatymų reikalavimų nesilaikymą.</p>
10.	<p>Teisinio reguliavimo veikimas:</p> <p>Teisinio reguliavimo poveikis finansinių ataskaitų kokybei buvo pastebėtas tik iš dalies, kadangi vertinimo laikotarpis buvo per trumpas išsamiai įvertinti ilgalaikį poveikį. Siekiant įvertinti finansinių ataskaitų kokybės kitimo tendencijas, vertinimas turėtų būti atliktas vadovaujantis ilgesnio laikotarpio duomenimis, pvz., 10 metų, tuo pačiu lygiagrečiai analizuojant ir vertinant Tarnybos atliekamos ataskaitų kokybės stebėsenos rezultatų kitimo tendencijas. Atsižvelgus į šį siūlymą, po teisės akto įsigaliojimo ir taikymo bus praėję pakankamai laiko, kad pasireikštų jo poveikio pasekmės.</p> <p>FAĮ nuostatos, daugumos vertinimu, veikė teigiamai, ypač gerindamos apskaitos dokumentų rengimo ir registravimo tikslumą.</p>
11.	Išvados:

- 1) Buvo sudarytos sąlygos taikyti teisinį reglamentavimą, subjektams buvo teikiama metodinė pagalba;
- 2) Subjektai teisinį reglamentavimą taikė ne visa apimtimi – dalis subjektų apie reikalavimus nežinojo, o dalis – nevykdė reikalavimų žinodami apie juos;
- 3) Teisinis reguliavimas veikė iš dalies teigiamai, teigiamą poveikį pajuto trečdalis subjektų. Vertinimo metu gautos nuomonės daugiausiai patvirtino, kad vidaus kontrolės priemonės, apskaitos paslaugų darbo organizavimas ir kontrolė prisideda prie aukštesnės kokybės apskaitos informacijos, finansinių ataskaitų rengimo;
- 4) Teisinio reguliavimo poveikis finansinių ataskaitų kokybei buvo pastebėtas tik iš dalies, kadangi vertinimo laikotarpis buvo per trumpas išsamiai įvertinti ilgalaikį poveikį.

Teikiamos rekomendacijos dėl:

- 1) supratimo apie vidaus kontrolės, apskaitos paslaugų darbo organizavimo ir kontrolės naudas didinimo,
- 2) papildomos pagalbos apskaitos paslaugų teikėjams ir kitiems subjektams, sprendžiant konkrečius FAĮ taikymo klausimus teikimo,
- 3) siekiant nustatyti ilgalaikį poveikį ir galimus reglamentavimo tobulinimo būdus – FAĮ teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo pakartotinio atlikimo – po 10 metų nuo FAĮ įsigaliojimo (2032 m.).

Priedai:

Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo atskaita su priedais

Pavadojantis finansų ministrę
(atitinkama sritis)

(parašas)

Vytautas Šilinskas
(vardas ir pavardė)